

SAVONIA

Hevosteurastuksen edistäminen

Kari Paananen

Opinnäytetyö

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala			
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Kari Paananen			
Työn nimi Hevosteurastuksen edistäminen			
Päiväys	22.4.2014	Sivumäärä/Liitteet	57
Ohjaaja(t) Suhonen Pirjo, Viitala Hannu, Pylkkänen Katriina			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Case Päivärinne			
Tiivistelmä			
<p>Suomessa oli vuoden 2013 lopussa hevosia 75 000. Hevosten määrän kasvu on taittunut vuonna 2013 ja hevosten määrä on lähtenyt hieman laskemaan. Suomessa syntyy vuosittain noin 3 300 hevosta ja maahamme tuodaan noin 1 500 hevosta tai ponia. Suurin osa tuotavista hevosista on ratsuja. Hevoskannasta poistuu vuosittain noin 4 000 hevosta, joista vuonna 2013 teurastettiin 1861 elintarvikekäyttöön. Lihaa saatiin noin 520 000 kg. Teurastusmäärät ovat kasvaneet vuosittain. Samalla maahamme tuodaan ulkomaista hevosenlihaa noin 2,5 miljoonaa kiloa. Hevosen lihan kulutus maassamme on täällä hetkellä noin 0,5 kg / henkilö. Hevosten määrä vuonna 2030 arvioidaan olevan noin 140 000.</p> <p>Opinnäytetyön aiheen valitsin omasta kiinnostuksesta hevostalouteen. Lehdistä saa lukea, kuinka hevosia on jätetty heitteille ja varsinkin syksyisin on paljon annetaan hevonen ilmoituksia. Käyttöön sopimattomia hevosia kierrätetään maassamme liian paljon ja tämä asia tulisi saada loppumaan. Hevoselle on antaa armollinen loppu teurastuksen yhteydessä, kuin antaa virua nälissään ja sairaana huonoissa olosuhteissa ja taitamattomassa hoidossa.</p> <p>Työssä esitellään erilaisia vaihtoehtoja hevosesta luopumiseen. Teurastusta ja siihen liittyviä säädöksiä sekä lääkinnästä johtuvia teurastuksen esteitä. Hevosenlihan käyttöä ja määriä ruokavaliossamme sekä lihan käytön tunnettavuutta ja lisäämistä. Työssä esitellään hevostenlihan menekin edistämistä ja helpotuksia omistajille hevosesta luopumiseen eri toimijoiden taholta. Hevosten teurasmääriä vuosittain ja teurastamoiden toimintaa ja sijaintia maassamme.</p> <p>Työssä on laadittu esimerkkitala, jolta hevosia poistetaan eritavoin ja niihin kohdistuvia erilaisia kulueria. Työssä on laadittu Suomeen hevosten panttijärjestelmää ja siihen liittyviä asioita. Järjestelmän tarkoitus on edistää nuorten hevosten nopeampaa kiertoa kasvattajalta omistajille ja tuottaa enemmän kotimaista hevosenlihaa markkinoille samalla vähentäen tuontilihan tarvetta. Järjestelmän yhteydessä esitellään tällä hetkellä käytössä olevia vastaavanlaisia panttijärjestelmiä Suomessa.</p>			
Avainsanat Hevonen, hevosen liha, teurastus, pantti			

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Programme in Rural Development			
Author(s) Paananen Kari			
Title of Thesis Promotion of Horse Slaughter			
Date	22.4.2014	Pages/Appendices	57
Supervisor(s) Suhonen Pirjo, Viitala Hannu, Pylkkänen Katriina			
Client Organisation/Partners Case Päivärinne			
<p>Abstract</p> <p>There were 75 000 horses in Finland at the end of year 2013. The amount of the horses has started to decrease. Every year about 3 300 horses are born and about 1 500 horses and ponies are imported to Finland. The biggest part of the imported horses are saddle horses. About 4 000 horses perish per year. In 2013 about 1850 horses were slaughtered for food use. About 520 000 kg of meat was collected. The amount of slaughtered horses has increased. At the moment about 2,5 million kilos of horse meat is imported to Finland from other countries. The consumption of horse meat in Finland is about half a kilo per person. The amount of horses on 2030 is expected to be about 140 000.</p> <p>I chose the subject of this thesis because of my own interest in horse economy. One can read in newspapers how someone has abandoned one's horses and especially in autumn many notices are given about it. Useless horses in Finland are moved a lot and this is the thing should be stopped right away. It would be better to give a gracious end to horses than let them lie starving and sick in very poor circumstances or in a bad treatment.</p> <p>In this thesis different ways to abandon horses are introduced. Slaughter and its statues and impediments of the medicines for example are introduced as well as the use of the meat amounts in our diet and the increasing the use of the meat and how to get people to know about the possibilities.</p> <p>In the thesis it is introduced how to promote the sale of horse meat and easy ways to get rid of horses and how different sectors see it. For example the amounts of the slaughtered horses and the acts of the slaughter houses and locations in Finland.</p> <p>An example farm was planned in the thesis from which horses are removed in different ways and different expenses of it are explained.</p>			
Keywords Horse, Horsemeat, Slaughter, Horse Hostakes			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	HEVOSTALOUS SUOMESSA	8
2.1	Hevosen lihan käyttö Suomessa	12
2.2	Hevostalouden eläinkohtaiset tuet	15
3	HEVOSEN LOPPUSIJOITUS VAIHTOEHDOT	17
3.1	Teurastus	17
3.1.1	Teollinen teurastus	17
3.1.2	Lääkintä estää hevosen teurastuksen	20
3.1.3	Kotiteurastus	21
3.1.4	Lopetus eläinlääkärin toimenpiteenä	23
3.2	Teurastuksen jälkeen	24
3.2.1	Hevosen hautaaminen	24
3.2.2	Raatojen hävittäminen polttolaitoksessa	26
3.2.3	Tuhkaus	29
3.2.4	Käyttö lemmikkieläinten ruoaksi	29
3.2.5	Haaskakäyttö	30
4	KEINOJA TEURASTUKSEN LISÄÄMISEKSI JA HEVOSENLIHAN KÄYTÖN EDISTÄMISEKSI	32
5	CASE PÄIVÄRINNE	33
6	PANTTIJÄRJESTELMÄT	36
7	HEVOSPANTTIJÄRJESTELMÄ	38
7.1	Hevospantti	38
7.2	Hevosrekisteröintipantti	40
7.3	Esimerkkejä hevospantin käytöstä	40
7.4	Hevospantin kustannukset	41
7.5	Toimijoiden eri roolit	41
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA PÄÄTÄNTÖ	43
	LÄHTEET	45

LIITTEET

1 JOHDANTO

Hyvään ja vastuulliseen hevostenpitoon kuuluu ymmärtää, milloin on aika luopua hevosestaan. Terveen ja nuoren hevosen myynti on hyväksyttävää, mutta vanhan ja vaivaisen hevosen määränpää ei ole kiertolaisen elämä vaan asiallinen päivien päätös. Tämä voidaan suorittaa joko teurastuttamalla hevonen tai lopettamalla se ja hoitamalla loppusijoitus kunniallisesti.

Suomessa oli vuoden 2013 lopussa hevosia 75 000. Hevosten määrän kasvu on taittunut vuonna 2013 ja hevosten määrä on lähtenyt hieman laskemaan. Suomessa syntyy vuosittain noin 3 300 hevosta ja maahamme tuodaan noin 1 500 hevosta tai ponia. Suurin osa tuotavista hevosista on ratsuja. Hevoskannasta poistuu vuosittain noin 4 000 hevosta, joista vuonna 2013 teurastettiin 1861 elintarvikekäyttöön. Lihaa saatiin noin 520 000 kg. Teurastusmäärät ovat kasvaneet vuosittain. Samalla maahamme tuodaan ulkomaista hevosenlihaa noin 2,5 miljoonaa kiloa. Hevosen lihan kulutus maassamme on täällä hetkellä noin 0,5 kg / henkilö. Hevosten määrä vuonna 2030 arvioidaan olevan noin 140 000.(Hippos)

Työssä selvitetään hevosten teurastamista ja loppusijoista Suomessa sekä lainsäädäntöä hevosten teurastamisesta ja teurastamojen vaatimuksia. Lisäksi työssä selvitetään missä päin Suomea hevoset sijaitsevat teurastamoihin nähden. Mielenkiintoisia kysymyksiä ovat myös: Minne loput vuosittain poistuvista hevosista joutuvat ja miksi, teurastamo kapasiteetin huomioiminen sekä mahdolliset uusien teurastamojen tarpeet ja ulkomaiden teurastus. Eli onko Suomesta kenties viety hevosia ulkomaille teurastettaviksi paremman hinnan toivossa?

Työn tavoitteena on laatia ehdotus toimivasta hevospanntijärjestelmästä, joka palvelisi yksittäistä hevosenomistajaa ja koko elinkeinoa. Tämä työ on toiminnallinen opinnäytetyö. Kyseessä on selvitys, jonka avulla on pyritty kehittämään elinkeinoa.

Paljon näkee lehtien ja internetin palstoilla, että vanha ja vaivainen hevonen myydään muutamalla satasella tai jopa annetaan ilmaiseksi. Yleensä tässä tapauksessa hevonen päätyy nuorelle kokemattomalle hevosomistajalle ja kierre on valmis. Nuori kokematon hevosen käsittelijä ja vanha jopa kouluttamaton hevonen on vaarallinen yhdistelmä sekä liikenteessä että talliloissa. Moni hevonen otetaan myös viettämään nk. eläkepäiviä. Tuskin hevonen paljon nauttii muutamasta pitkittyneestä

elinvuodestaan, jos kavioiden hoito ja muut tarpeelliset hoitotoimenpiteet jäävät huolehtimatta. Näitä tulee silloin tällöin julki tiedotusvälineiden palstoilla, valitettavasti. Toki hevosia päätyy hyvään huolenpitoon, kuitenkin näissäkin tapauksissa omistajan vastuu jää yleensä kantamatta loppuun saakka ja seurauksena on hevosen liika kärsimys.

Monen kiertolaishevosen tausta on, että sen käyttötarve on lakannut, tullut pieniä vikoja ja sairauksia. Perusteluina on lopettamisen hankaluus ja kalleus, mutta kun hevonen lopetetaan asianmukaisesti ja huolehditaan se loppuun asti, niin myös kulut päättyvät siihen. Hevosen lopettaminen maksaa, mutta niin maksaa myös sen ylläpito.

Moni ei halua hevosen lopettamista omalletunnonleen vaan siirtää sen mieluummin toiselle myymällä tai antamalla sen pois. Hevosen omistaminen edellyttää myös, kun sen aika tulee, hevosen päästämistä ”vihreämmille laitumille”. Sen kiitoksen jokainen hevonen on ansainnut.

2 HEVOSTALOUS SUOMESSA

Hevostalous on Suomessa kasvava ala. Se on hyvin monipuolista ja pohjautuu erittäin laajaan yritys- ja harrastustoimintaan. Toiminta perustuu ammattilaisten ja harrastajien keskinäiseen vuorovaikutukseen, joka mahdollistaa virkeän harrastustoiminnan. Hevosiin liittyvä harrastustoiminta on ravi- ja ratsastustoimintaa. Hevostalleja Suomessa on noin 16 000, joiden määrä on jo ylittänyt lypsykarjatilojen määrän vuonna 2006. Hevostalleista suurin osa sijaitsee maatilán yhteydessä ja ovatkin samalla suurin osa harrastus tarkoituksessa. Ammattimaista hevostaloutta harjoitetaan noin 4 000 tallilla. Hevostalous työllistää noin 15 000 henkeä, joista 5 000 on kokoaikaisia ja 10 000 osa-aikaisia. Kahdeksan hevosta työllistää keskimäärin yhden henkilön. Alan suora ja välillinen työllisyysvaikutus on erittäin merkittävä ja se tulee tulevaisuudessa kasvamaan.

Hevostaloudella on huomattava merkitys maaseudulle ja taloudelle. Hevostalouden kasvu lisää myös tuotannollista toimintaa. Yksi hevonen tarvitsee rehualaa 1 - 1,5 ha, joten rehuntuotantoon hevosille tarvitaan maassamme 75 000 – 113 000 ha peltoa. Hevosyritysten keskittyessä ydinosaamiseensa antaa rehuntuotanto kasvavia mahdollisuuksia maataloille. Muiden tuotantoeläinten määrän vähentyessä hevosten määrän kasvun merkitys maaseudun ja sen ympäristön säilymisessä kasvaa entisestään.

Taulukko 1 Hevosmäärät hevosliitoittain 2012 (Suomen Hippos)

nimi	L	S	P	R	H	Muut	Yht
Etelä-Pohjanmaan Hjl	2057	2179	636	253	310	295	5730
Etelä-Suomen Hjl	3207	2475	1400	1448	632	732	9894
Hämeen Hjl	335	3117	1480	1488	753	843	8016
Kainuun Hjl	536	368	128	67	27	56	1182
Keski-Pohjanmaan Hjl	1035	781	117	66	60	80	2139
Keski-Suomen Hjl	1912	1620	423	222	164	193	4534
Kymen-Karjalan Hjl	1716	1729	692	516	340	459	5452
Lapin Hjl	1170	704	154	114	75	113	2330
Mikkelin Hjl	1338	1366	508	186	168	209	3775
Nylands Läns Hjl	1632	1243	1114	2306	742	982	8019
Pohjanmaan Hjl	2049	1872	512	435	273	387	5528
Pohjois-Karjalan Hjl	1319	1144	309	162	123	206	3263
Pohjois-Savon Hjl	2071	1847	517	387	268	319	5409
Satakunnan Alueen Hjl	1750	1759	707	389	269	292	5166
Svenska Österbottens Hjl	1022	588	348	299	188	205	2650
Varsinais-Suomen Hjl	1738	1468	1121	979	571	573	6450
	24887	24260	10166	9317	4963	5944	79537

Hevosharrastus liittää eri ikäryhmiä toisiinsa ja sen on myös erittäin sosiaalista toimintaa. Hevonen rikkoo myös paljon rajaa kaupunki- maaseutuajattelun välillä. Aktiivisia hevosharrastajia maassamme arvioidaan olevan noin 370 000 henkeä, raviharrastajien määrä on noin 200 000 ja ratsastajien noin 170 000. Raviurheilun nuorisotoiminnan parissa on noin 3 000 nuorta.

Hevosten kasvatusta Suomessa on pääosin maataloilla tapahtuvaa kasvatustyötä. Suomessa on noin 16 000 hevostallia, joista ammattimaista hevostaloutta harjoitetaan n. 4 000 tallilla. Suomessa kasvatetaan hevosia harrastuspohjaisesti eli varsoja syntyy tilalle vain muutama vuodessa. Ammattimaisessa kasvatustoiminnassa syntyy varsoja huomattavasti enemmän keskimäärin yli 10. Pienimmät kasvattajat eivät pääse osallisiksi EU:n maksamiin hevostaloustukiin

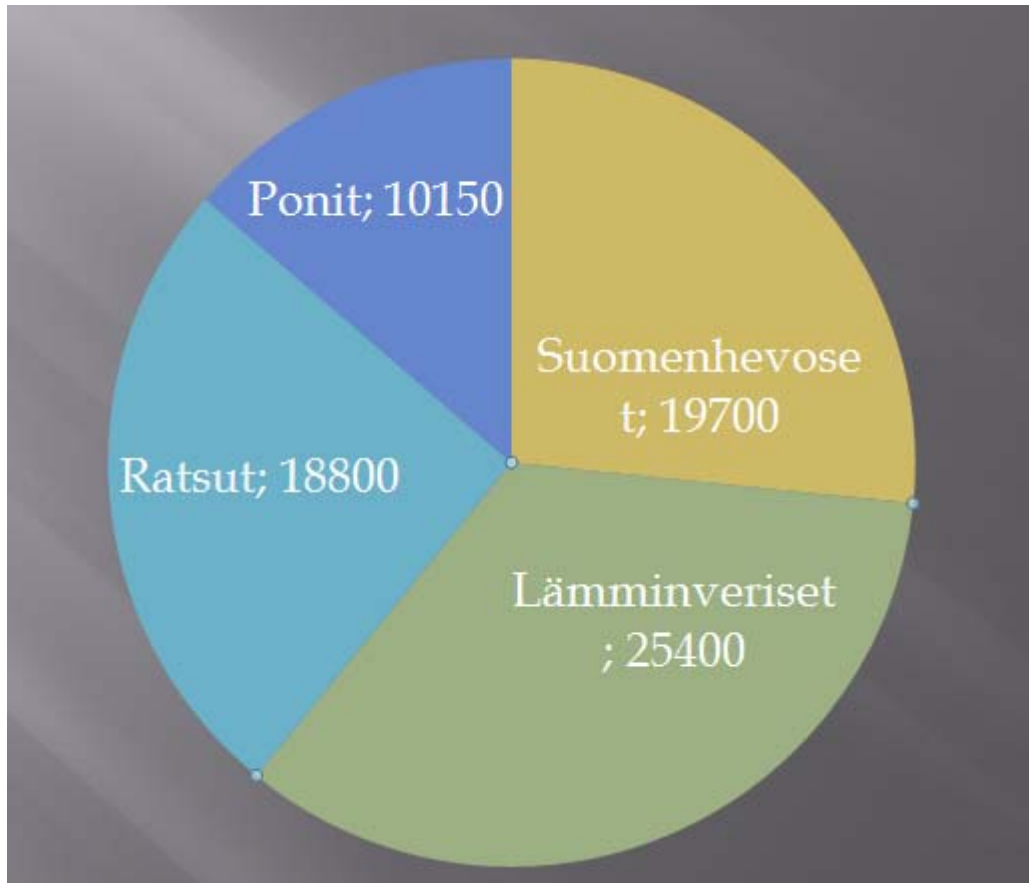
erinäisten säännösten vuoksi. Kaikilla kasvattajilla ei ole välttämättä 3 eläinyksikköä kerryttävää hevospäärää.

Viime vuosina erilaiset hevostalouden palvelut ovat lisääntyneet, kuten elämispalvelut, täyshoitotallit ja erilaiset terapiamuodot. Hevosala tarjoaa paljon erilaisia mahdollisuuksia kehittää palvelutoimintaa hevosten parissa. Hevostaloutta tulee kehittää siten, että hevostaloutta voidaan harjoittaa kannattavasti koko maamme alueella.(Hippos)

Taulukko 2 hevosista maataloilla 1.5.2013

ELY- keskus	Hevosia maataloilla	Hevostiloja
Uudenmaan	3462	350
Varsinais-Suomen	2057	290
Satakunnan	1438	192
Hämeen	2718	355
Pirkanmaan	2502	402
Kaakkois-Suomen	2231	357
Etelä-Savon	1590	280
Pohjois-Savon	2192	379
Pohjois-Karjalan	1227	251
Keski-Suomen	2092	345
Etelä-Pohjanmaan	2340	395
Pohjanmaan	1560	270
Pohjois-Pohjanmaan	1836	352
Kainuun	348	72
Lapin	433	116
<u>Ahvenanmaan</u>	<u>179</u>	<u>31</u>
Yhteensä	28 195	4437

Hevosmäärän ennustettiin nousevan hieman vuosittain. Vuonna 2030 arvioitiin hevosia olevan 140 000 kpl, mutta viime vuonna alkanut hevosten määrän lasku on taittanut ennustetun kasvun. Samalla toivotaan myös teurastettavien määrän lisääntyvän. Hevosia maataloilla pitävien tilojen määrä on laskenut vuoden 2012-2013 aikana 568 tilalla ja hevosten määrä maataloilla samana aikana 2485 hevosella. (Tike) Hevosen omistajien määrä on noin 35 000 henkeä, mutta luku nousee hevosten määrän lisääntyessä. Hevosten kimppaomistus on myös lisääntynyt viime vuosina huomasti, tällä tavoin on saatu uusia ihmisiä kiinnostumaan hevostaloudesta ja sen tuomista palveluista.

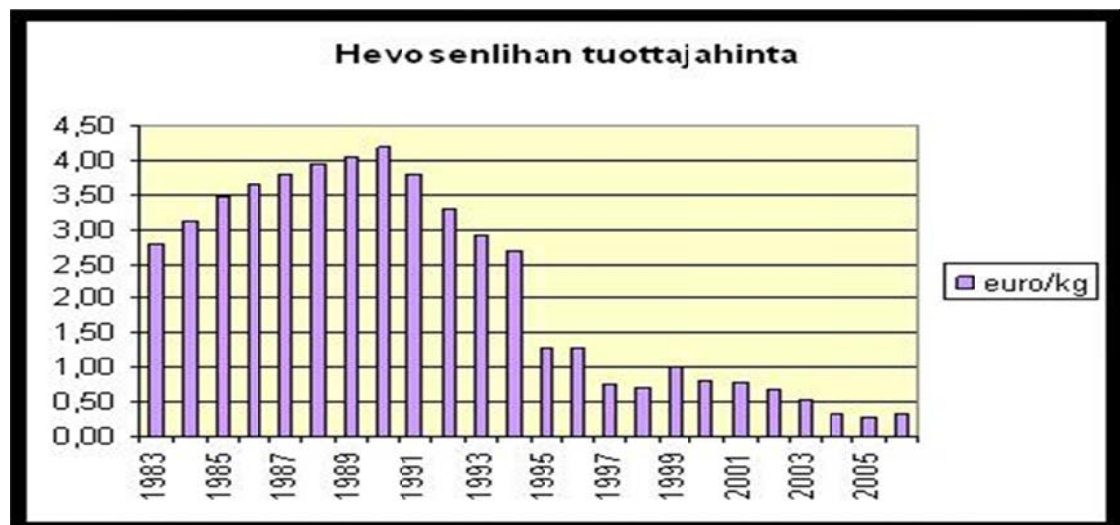

Kuvio 1 Hevosten jakautuminen roduittain (Hippos)

2.1 Hevosen lihan käyttö Suomessa

Hevosen lihan kulutus on vaihdellut maassamme eri vuosikymmenten aikoina. Työhevosten valtakauden aikana yleensä kaikki hevoset teurastettiin elintarvikekäyttöön. Sen jälkeen hevosteurastus väheni hevoscannan lähdettyä koneellistumisen myötä laskuun. Vielä 1990-luvulla teurastusmäärät olivat noin 4000 hevosta vuodessa. Tämän jälkeen alkoi tyyli, että hevonen lopetetaan ja haudataan, tämän seurauksena myös lihan hinnan alamäki alkoi ja moni iso teurastamo lopetti kokonaan hevosteurastuksen.

Viime vuosina on tehty kovasti töitä asian eteen, että hevosen lihan arvostus ja teurastusmäärät nousisivat. (Heiskanen 2007) Vuoden 2013 alun hevoslaha skandaali on lisännyt huomiota hevosenlihan käyttöön. Moni ennen hevosenlihaa koskaan maistanut ihminen on kokeilumielessä ostanut palan lihaa kokeilumielessä ja ollut yllättyneet sen hyvästä mausta. Huippukokit ovat omalta osaltaan lisänneet lihan kulutusta tekemällä sitä ja siitä saatavia ruokia tunnetuksi.

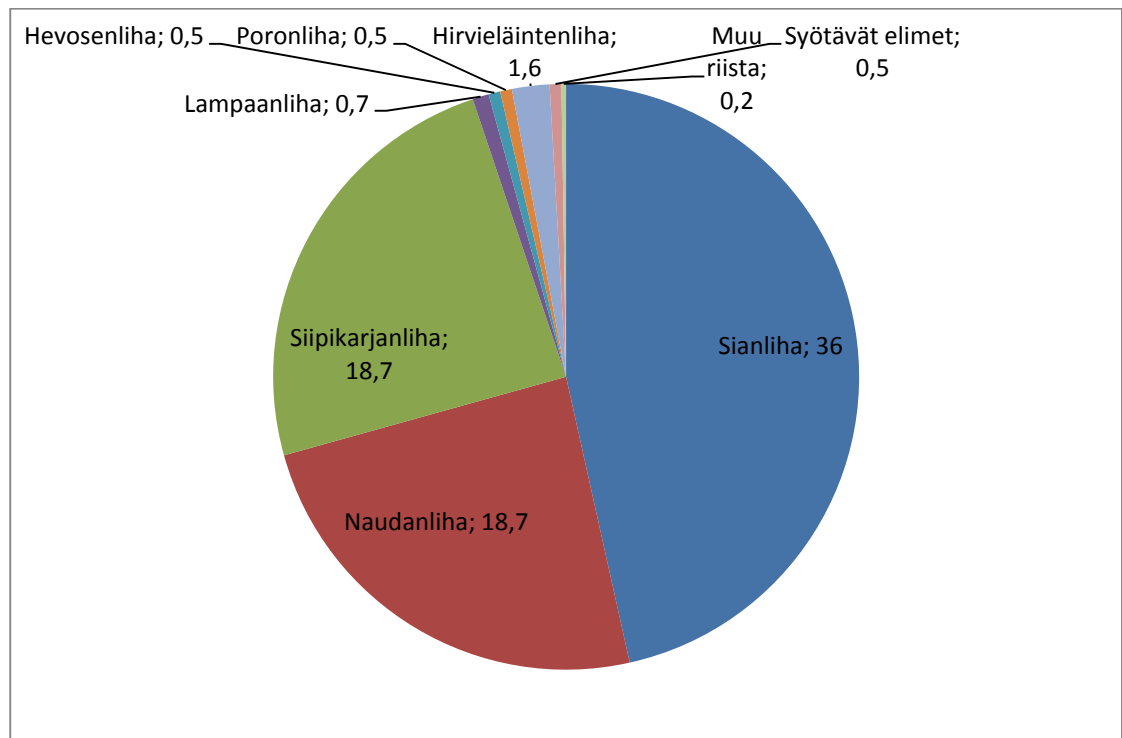

Kuvio 2 Hevosenlihan tuottajahinnan kehitys 1990-luvulta alkaen (Hippos)

Suomessa tuotetaan hevosen lihaa n. 500 000 kg ja tuodaan ulkomailta n. 2,5 milj. kiloa, tällä hetkellä n. 80 % kulutetusta lihasta on tuontilihaa. Suomen tuotantomäärä on sama kuin Suomesta saatavan jäniksenlihan määrä. Hevosenlihaa jouduttaisiin tuomaan huomattavat määrät, vaikka kaikki poistuvat hevoset teurastettaisiin

asianmukaisesti. Hirvenlihaa saadaan 10,4 milj. kiloa sekä poronlihaa 2,5 milj. kiloa vuosittain (Elintarviketieto Oy)

Suomalainen kuluttaa lihaa vuodessa 77,4 kiloa henkeä kohden, suurin osa siitä on sianlihaa ja seuraavaksi tulevat naudan- ja siipikarjanliha. Hevosenlihaa kuluu vuosittain vain 0,5 kg henkeä kohden, suurin osa siitä tulee makkaroiden ja leikkeleiden muodossa.

Kuvio 3: Lihan kokonaiskulutuksen jakautuminen vuodessa henkeä kohden (Elintarviketieto)

Suomeen tuotiin hevosenlihaa vuonna 2013 noin 2,5 milj. kg. Tuonti lisääntyi edellisestä vuodesta noin 5 %. Suomeen tuotavien lihojen alkuperämaat olivat Meksiko, Kanada, Brasilia ja Argentiina. Myös Belgiasta, Ranskasta, Italiasta, Virosta ja Islannista on tuotu pienempiä määriä hevosenlihaa maahan. (Evira). Suurin osa tuontilihasta päätyi einesteollisuuden käyttöön sekä makkaroiden valmistukseen. Suurin yksittäinen tuontilihan jalostaja on Rovaniemeläinen Polarica, joka jalostaa 865 tonnia hevosen lihaa metvurstiin ja kylmäsavulihaksi. (Yle 21.2.2013)

Hevosen lihan tuontimäärät ovat pysyneet viime vuosina noin 2-2,5 milj.kg/ vuosi. Tuontilihan hinta oli vuonna 2013 keskimäärin 2,66 €/kg, mutta erilaatuisten erien hintavaihtelu on n. 2- 4 €/kg.(Hippos)

Taulukko 3 Hevosen lihan tuotanto maittain 2012 (Horsemeat: EU imports and exports data)

Maa	Tuontimäärä kg
Belgia	832 800
Hollanti	615 100
Italia	32 700
Viro	28 600
Tanska	25 400
Eu:n ulkopuolelta	450 700
Yhteensä	1 985 300

Maamme elintarviketeollisuudessa on hevosenlihalla ollut useita erilaisia sovellutuksia, kuten kestromakkaroiden teossa. Maassamme hevosenlihan käyttö ihmisten ravinnoksi on melko vähäistä, vaikka se on lisääntynyt viime vuosina hieman. Elinkeinoelämän voimakas rakennemuutos 1970- luvulla laski sekä hevosten määrää että sen käyttöä elintarvikkeena. Hevosenlihan käyttö on pudonnut huippuvuosikymmenten 1940–1950 1,8 kg/henkilö nykyiseen 0,5 kg/henkilö.

Hevosenlihan käyttöön liittyy nykyään erittäin paljon epäluuloja ja tiedonpuutetta lihan ominaisuuksista. Tämän takia hevosesta on kelvannut myyntiin ainoastaan parhaat ruhonosat kuten fileet ja paistiosat. Myös eettiset syyt ja ennakkoluulot ovat vähentäneet lihan kysyntää. Lihan hieman sokerinen maku vähentää sen käyttöä ruuanvalmistuksessa, sokerinen maku johtuu hevosen perimästä, työhistoriasta sekä sokerin osuudesta hevosen ruokinnassa voimalähteenä. Varsan lihan sokerin maku johtuu emästä saatavasta maidosta, joka sisältää runsaasti sokereita.

Hevosenliha on väriltään tumman punaista, hyvin mureaa ja maku on pehmeä. Hevosenliha on hyvin suosittua kulinaristien ruuanlaitossa. Rasva hevosesessa on väriltään kellertävää ja nykyhevosten liha on vähärasvaista. Lihassa on paljon rautaa

ja proteiinia. Natrium- ja kolesterolipitoisuudet ovat hyvin alhaisia, jotka ovat nykyään tärkeitä ruuanvalmistuksessa.

Parasta on varsan liha, jota verrataan yleisesti ruhoivasikan lihaan, joita molempia saadaan maassamme vuosittain pieniä määriä. Vanhempien hevosten liha on sitkeämpää ja mauttomampaa. Nuorten hevosten lihaa käytetään yleisesti tuoretuotteisiin kuten paisteihin ja pihveihin. Vanhempien hevosten liha käytetään pääasiassa lihavalmisteteollisuuden raaka-aineena. Arvokkaammat osat kuten fileet ja paistit käytetään kylmä- ja lämminsavutuotteisiin. Loput hevoset ruhon lihalajitelmat päätyvät ruokamakkaroiden raaka-aineiksi. (Ijäs ym.)

Taulukko 4 Vertailussa hevosenlihan ravintoainekoostumus (Lihatiedotus, Fineli)

	Proteiini g	Rasva g	Energia kcal	Rauta mg
Hevonen	19,0	10,0	166	3,5
Nauta	19,3	8,4	153	2,5
Sika	18,3	16,3	218	0,8
Lammas	16,3	19,0	234	1,8
Broileri	24,7	4,7	142	0,8
Hirvi	21,1	3,0	112	3,5

2.2 Hevostalouden eläinkohtaiset tuet

Hevoskasvatusta pää- tai sivutuotantosuuntanaan harjoittava maatalousyrittäjä voi saada samoja maatalouden tuotantotukia kuin muidenkin tuotantosuuntien harjoittajat. Hevoskasvattaja voi hakea kasvintuotantoon peltokasvien tukea (CAP), luonnonhaittakorvausta (LFA) ja maatalouden ympäristötukea, joka jakaantuu perus- ja lisätoimenpiteisiin sekä erityistukisopimuksiin. Kansallisia tukia voidaan hakea kasvi- ja kotieläintuotantoon. Vuosittain täsmentyvät tukiehdot määräävät tarkat ehdot ja toimenpiteet tukien saamiseksi. (Mavi)

Ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin hevostalous ei saanut yhteiskunnan tukea. Tuolloin valtiolta saatu rahoitus tuli hevostalouden itsensä tuottamasta hevostaloustalokertymästä, josta maksettiin varsarahaa, kasvattajapalkkioita ja palkintotukia. Varsaraha ja kasvattajapalkkiot lakkautettiin 1.1.1995, koska hevostalous alkoi

saada maatalouden tuotanto- ja rakennetukia. EU-tuet on kohdennettu pääosin hevoskasvatukseen.

Hevostalouteen voidaan hakea kansallisista varoista maksettavaa eläinyksikköperusteista suoraa tukea. Hevostuki kohdistuu kasvatustoimintaan. Tukikelpoisia hevosia ovat siitostammat, vähintään 1-vuotiaat suomenhevoset ja 1–3-vuotiaat muut hevoset ja ponit. Siitostammasta saa 1 eläinyksikön, muusta suomenhevosesta 0,85 ja muista 1–3-vuotiaista hevosista tai poneista 0,6 eläinyksikköä. Kansallinen kotieläintuki maksetaan A- ja B-tukialueilla Etelä-Suomen kansallisena kotieläintukena, joka vuonna 2013 oli 135 euroa ja C-tukialueilla pohjoisena koti-eläintukena, jonka suuruus vuonna 2013 oli 225 euroa. Tuen hakijalla tulee olla hallinnassaan vähintään kolme hehtaaria viljeltyä peltoa ja 3 eläinyksikköä laskentapäivänä, joka hevosilla on 1. toukokuuta. Ennen vuotta 2013 tuen ehtona oli 1,5 eläinyksikköä. Tuen ehto on, että hevonen, josta tukea on haettu, on hakijan hallinnassa vähintään 100 päivän ajan katkeamatta laskentapäivästä eteenpäin. Hevosten hallintaoikeuteen riittää vuokra- tai leasing-sopimus tai osaomistus. Hevosten on oltava Suomen Hippoksen rekisterissä.

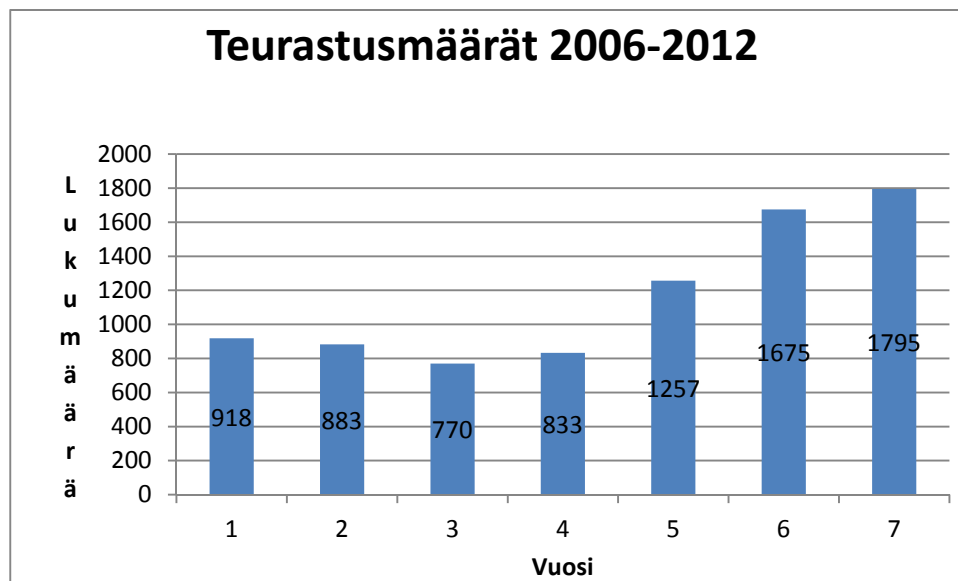
Lisäksi maatalouden ympäristötuen piiriin kuuluvilla suomenhevosten kasvattajilla on mahdollisuus tehdä alkuperäisrotujen kasvattamisen erityistukisopimus. Alkuperäisrotujen tukeen oikeutetun suomenhevosen on oltava sopimuskauden alkaessa rekisteriin merkitty siitostamma, joka on sopimuksen hakuvuotta edeltävänä vuonna varsonut tai astutettu tai kantakirjattu ori. Alkuperäisrodun kasvattamistukea varten solmitaan viisivuotinen sitova sopimus, jossa jokainen sopimukseen merkitty tamma tulee korvata vastaavalla siitostammalla, mikäli hevosta ei astuteta jonain vuonna. Ennen sopimuskauden loppua sopimuseläimestä on lähetettävä viranomaiselle selvitys, että sitä on käytetty kyseisen rodun lisäämiseen. Alkuperäisrodun kasvattamistuen maksamisesta tehdään erillinen päätös vuosittain. Tuen suuruus vuonna 2013 on 270 €/ey. (Mavi)

Hevostalouden saamat tuet tulevat vuonna 2014 laskemaan huomattavasti edellisvuosien tasosta. Maataloustuottajien keskusjärjestö MTK on neuvotteluissaan hyväksynyt ja ehdottanut hevostaloustukien huomattavaa leikkausta, jotka nyt hallitus on tammikuun lopulla hyväksynyt.

3 HEVOSEN LOPPUSIJOITUS VAIHTOEHDOT

3.1 Teurastus

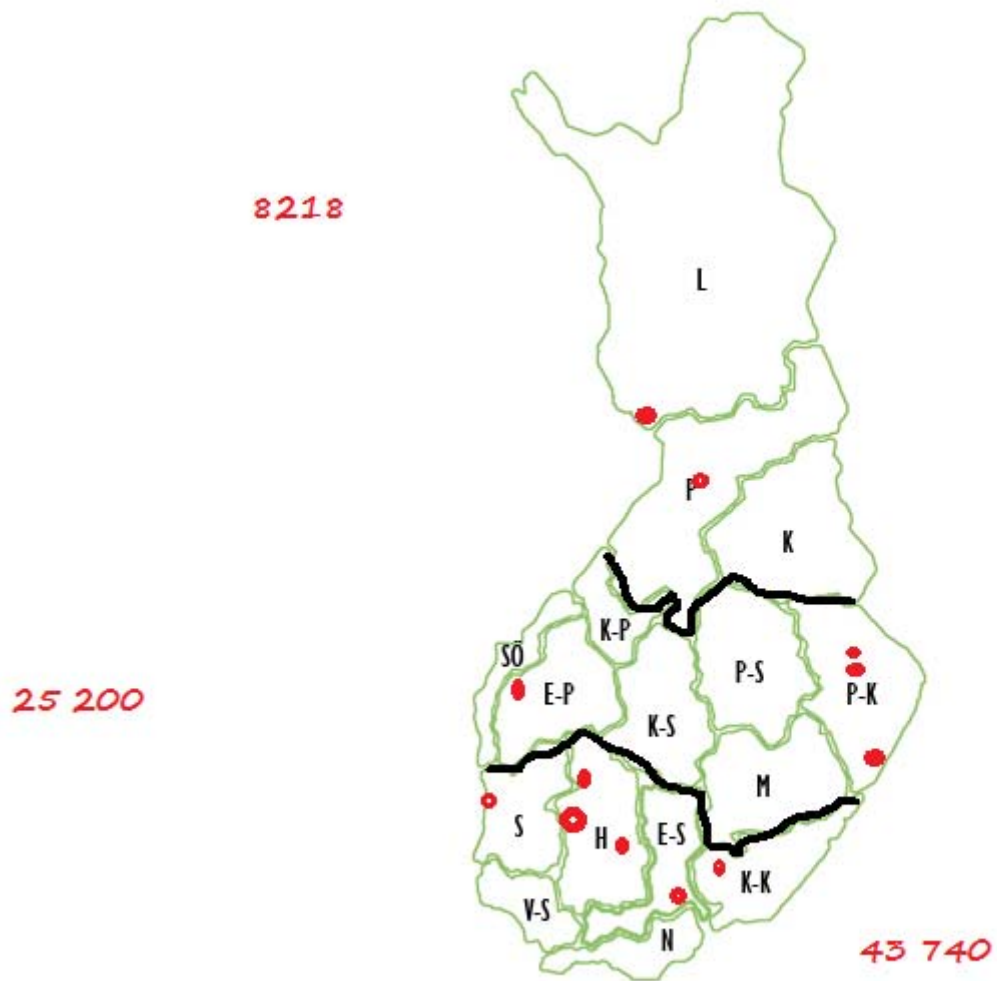
Maassamme teurastetaan vuosittain noin 1800 hevosta elintarvike käyttöön, mikä on noin 45 % lopetetusta hevosista vuosittain. Vuonna 2010 teuraaksi päätyi noin 31 % lopetetuista hevosista.

Kuvio 4: Teurastusmäärät Suomessa 2006 – 2012 (Matilda)

3.1.1 Teollinen teurastus

Suomessa on vuoden 2013 alussa 12 hevosta vastaanottavaa teurastamoaa, jotka ovat sijoittuneet pääasiassa Etelä-Suomen alueelle. Hevosen teurastukselle täytyy varata aika teurastamolta etukäteen, koska hevosen teurastus vaatii erillisjärjestelyjä vastaanottavalta teurastamolta. Hevoset pyritään teurastamaan ensimmäisenä aamulla, ennen muun teurastamisen aloittamista. Teurastamojen sijaintia Suomessa on esitetty seuraavassa kartassa ja samassa hevosmäärien jakautuminen eri maan osien välille.

Kuva 1 Teurastamojen ja hevosten sijainti Suomessa

Hevoset täytyy kuljettaa teurastamolle pääasiassa itse, koska teurastamoilla ei ole mahdollisuutta kuljettaa hevosia muiden teuraiden mukana. Muutama yrittäjä onkin alkanut kuljettaa hevosia teurastamoille ja he sopivat teurastamon kanssa itse toimitusajankohdan, tämä palvelu on saanut hyvän vastaanoton hevosihmisten keskuudessa. Ravivalmentaja Pekka Vehviläinen kuljettaa noin 300 hevosta vuosittain teuraaksi Vammalaan (Hevosurheilu 2013).

Hevoset teurastetaan yksilöinä. Hevosen saavuttua teurastamolle sen ottaa vastaan ammattitaitoinen henkilökunta, joka on koulutettu niiden käsittelyyn. Eläinlääkäri tekee tarkastuksen hevoselle ja sen papereille, että kyseessä on oikea yksilö. Elävänä tarkastukseen kuuluu kliininen ja kunnan tarkastus. Tämän jälkeen eläinlääkäri voi hyväksyä hevosen teurastettavaksi. Hyväksynnän jälkeen hevonen talutetaan sisälle rauhalliseen ympäristöön, jonka jälkeen hevonen tainnutetaan pulttipistoolilla. Verenlasku aloitetaan välittömästi tainnutuksen jälkeen, siinä kaulavaltimo aukaistaan ja verta lasketaan vähintään puoli minuuttia ulos, lisäksi kaikkien elintoimintojen tulee olla loppuneet.

Teurastettujen hevosten keskimääräinen ruhopaino on noin 270 kg, kun keskiverto hevosen elopaino on noin 500–550 kg. Teurastamoiden kannalta saadaan parasta lihaa valmennetuista hevosista, joutilaiden hevosten lihan rasvapitoisuus on korkeampi. Seuraavasta taulukosta käy ilmi erään teurastamon tekemänä arvio, kuinka paljon eri ruho-osien paino on ruhopainosta.

KUVA 2. Hevosenlihaa savustettuja.

Taulukko:5 Hevosen ruhon osien painot ja suhteelliset osuudet (Maa- ja metsätalousministeriö 2007)

Ruhon osa	Paino kg	% ruhopainosta
sisäfile	5,4	2,0
ulkofile	16,2	6,0
sisäpaisti	12,1	4,5
loppulajitelma	175,5	65,0
luut ja jänteet	60,8	22,5
yhteensä	270	100

3.1.2 Lääkintä estää hevosen teurastuksen

Hevosten lääkintää koskevien lainsäädäntöjen tarkoitus on vähentää ja ehkäistä lääkitsemisestä aiheutuvia haittoja ihmisille, eläimille ja ympäristölle. Euroopan yhteisön alueella saa käyttää hevosille vain sellaisia lääkkeitä, joiden ei lääketieteellisissä kokeissa ole todettu aiheuttavan ihmisten terveydelle haitallisia jäämiä elintarvikkeisiin. Kyseiset jäämäsäännökset johtavat siihen, että hevosille ei voida käyttää mitä tahansa lääkevalmisteita. Komission antama asetus 504/2008/EY hevoseläinten tunnistuksesta mahdollistaa hevosten lääkinnän myös sellaisilla lääkkeillä, joiden turvavallisuutta jäämien osalta ei ole tutkittu sekä on käyttö kielletty tuotantoeläimiltä. Tämä edellyttää kuitenkin, että hevonen on rekisteröity ja tunnistusasiakirjaan tulee merkitä lääkityksen tiedot ja kuuden kuukauden varoaika. Tunnistusasiakirjaan on voitu merkitä elinikäinen teurastuskielto elintarvikkeeksi.

Hevosille voidaan hankkia lääkkeitä eläinlääkärin reseptillä tai itsehoitolääkkeitä ilman reseptiä. Melkein kaikki tuotantoeläimille olevat lääkkeet ovat reseptilääkkeitä. Eläinlääkäri voi määrätä ja luovuttaa hevoselle lääkkeitä tutkimuksensa perusteella silloin kun hevonen tarvitsee lääkehoitoa.

Hevosten lääkintää koskevan lainsäädännön noudattamista valvovat Evira ja lääninhallitukset. Valvontaviranomaisella on tarkastus-, tiedonsaantioikeus sekä oikeus ottaa näytteitä. Hevosen omistajan on pidettävä lääkekirjanpitoa, josta ilmenee lääkityn hevosen tunnistustiedot, lääkkeen antopäivä, lääkkeen nimi, määrä, varoaika sekä lääkkeen myyjän nimi. Kirjanpito on riittävän, kun edellä mainitut

kohdat löytyvät esim. tallipäiväkirjasta. Myös reseptit ja muut alkuperäiset lääkintäasiakirjat riittävät kirjanpidoksi. Kirjanpidon säilytysaika on 5 vuotta, vaikka hevonen olisi poistunut ennen sitä. Kirjanpidon aikamääräys koskee myös teuraskieltohevosia.

Komission asetuksen 504/2008/EY, joka on tullut voimaan 1.7.2009, on kaikilla hevoseläimillä oltava asianmukainen tunnistusasiakirja, johon tulee asetuksen 1950/2006/EY mukaisen lääkityksen käyttö merkittäväksi. Asetuksen voimaantulon jälkeen kaikki syntyvät varsat on merkittävä mikrosirulla tunnistuksen yhteydessä. Suomessa syntyneet ja ulkomaita tuodut hevoset on merkittävä rekisteriin määräaikaan.

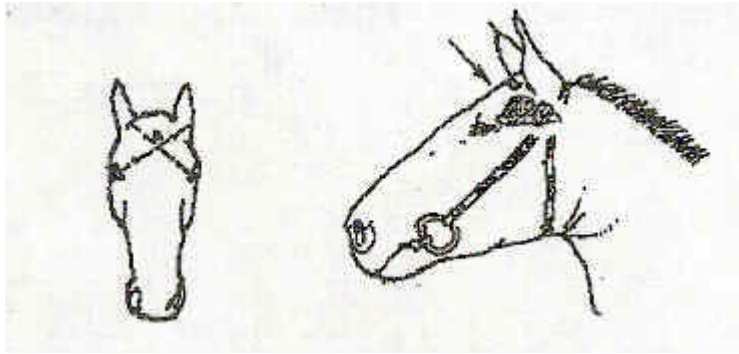
Hevosille, joiden teurastusta ei ole kielletty, saadaan käyttää tuotantoeläimille hyväksytyjä lääkkeitä. Nämä lääkkeet on tutkittu ja niille on annettu lääkekohtainen teurasvaroaika. Hyväksytyjen lääkkeiden lisäksi voidaan käyttää tiettyjä lääkeaineita, joiden jäämien turvallisuutta ei ole arvioitu. Tällä on pyritty antamaan mahdollisuus käyttää kaikkia välttämättömiä lääkkeitä hevosen lääkinnässä. Kuitenkin näiden lääkkeiden varoaika on aina kuusi kuukautta. Näiden lääkkeiden kohdalla eläinlääkärin on merkittävä tiedot lääkityksestä hevosen tunnistusasiakirjaan ja varmennettava omilla tiedoillaan.

Hevosta voidaan tarpeen vaatiessa lääkittää myös sellaisilla lääkkeillä, joiden käyttö on kielletty tuotantoeläimillä. Tästä lääkityksestä tulee hevoselle aina elinikäinen teurastuskielto elintarvikkeeksi ja hevosen omistajan on omalla allekirjoituksellaan vahvistettava kielto tunnistusasiakirjaan. Suomen Hippos vahvistaa teurastuskiellon, kun tunnistusasiakirja on lähetetty Hippokseen. (Evira) LIITE lääkkeitä

3.1.3 Kotiteurastus

Suomessa toimii joukko kotiteurastusyriyksiä, jotka teurastavat eläimiä niiden pitopaikassa. Varsinkin tätä palvelua on alettu käyttää nautapuolella erityisen paljon, sairasteurastuksen loputtua 2003. Samat yrittäjät teurastavat myös pyydettyä hevosia, hevonen voidaan teurastaa omaan käyttöön tai kotieläinten ruoaksi. Omaan käyttöön teurastettaessa lihalla ei ole tarkastuspakkoa, kuten on ammattimaisessa teurastuksessa. Pohjois-Savossa toimiva T:mi Maaningan Kotiteurastus teurastaa vuosittain noin 20 hevosta.

Teurastuspaikan tulee sijaita tilan muusta toiminnasta erillään eikä siitä saa aiheutua vaaraa ympäristölle. Kotiteurastuksessa hevonen tainnutetaan ampumalla riittävän isolla luotiaseella tai pulttipyssyä käyttäen. Yleisin käytettävä kaliiperi on 9 mm tai 357. Hevonen tainnutetaan aina ampumalla sitä päässä olevaan nk. tainnutuspisteeseen. Tainnutuspiste sijaitsee keskellä silmien ja korvien leikkaamaa ristikköä. (Ijäs)

Kuva 3. Hevosen tainnutuspiste (Maa- ja metsätalousministeriö 1997)

Veri lasketaan välittömästi tainnutuspaikalla tekemällä viilto kaulavaltimoon. Suolistus ja sisäelinten poisto voidaan suorittaa joko tainnutuspaikalla tai ruhon käsittelypaikalla. Ruho voidaan viedä käsiteltäväksi teurastajan tiloihin, jolloin saadaan lihat valmiiksi käsiteltynä ja leikattuna. Myös itse voidaan ruho käsitellä, jos siihen löytyy asianmukaiset tilat ja ammattitaito. (Ijäs)

Eläinten suojelua lopetuksen yhteydessä koskeva lainsäädäntö muuttui vuoden 2013 alusta alkaen, kun **lopetusasetusta** [Neuvoston asetusta (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä] aletaan soveltaa. Tässä yhteydessä eläinten lopetuksella tarkoitetaan myös eläinten teurastamista. (Evira)

Taulukko:6 Hevosesta saatavan lihan ottaminen omaa ruokatalouteen ja sen kustannukset. (Lihamaisteri)

	yksikkö	määrä	á	€
Teurastus	kpl	1	100	100
Matkakorvaus	km	100	0,69	69
Lähtömaksu	kpl	1	20	20
Leikkuu	kg	230	0,9	207
Käsittely	paistit	28,5	0,9	26
	muut	150	1,1	165
Yhteensä				587
Vertailuna hevosenlihan hinnat kaupasta ostettuna				
	sisäfile	4,5	40	180
	ulkofile	14	30	420
	sisäpaistit	10	15	150
	jauheliha	150	6	900
Yhteensä				1650

3.1.4 Lopetus eläinlääkärin toimenpiteenä

Hevonen voidaan myös lopettaa eläinlääkärin tai muun asian osaavan henkilön toimesta. Päätös hevosen lopettamisesta on tehtävä hyvissä ajoin, ennen kuin hevonen alkaa kärsiä elämästään. Eläinlääkäri voi tulla kotitallille nukuttamaan hevosen ikiuneen tai hevonen viedään eläinlääkärin luo klinikalle. Ensin hevonen nukutetaan tavanomaisella nukutusaineella ja hevosen oltua kunnolla nukutettu ruiskutetaan itse lopetusaine hevosen elimistöön. Yleisin lopetusaine hevoselle on T-61, joka koostuu kahdesta eri aineosasta: Enbutramidista, joka lamauttaa aivot ja aivorungon sekä aiheuttaa tajuttomuuden, Mebetsoniumjodista joka estää hermojen ja lihasten välisen toiminnan, jolloin eläin halvaantuu, ensin raajojen lihakset sitten varatalo ja viimeiseksi hengityslihakset. Tämän aineosan alaisena eläin ei pysty hengittämään ja liikkumaan, mutta kuitenkin sydämen toiminta jatkuu. Sydän pysähtyy vasta, kun se ei saa tarpeeksi happea hengityslaman takia.

Tetrakaiinihydrokloridi on puudute, joka lieventää kipua lääkaineen pistokohdassa. (Hevosurheilu 2013).

Eläinlääkärin käynti- ja toimenpidemaksut hevosen lopetuksessa riippuvat tehdäänkö toimenpide kotona vai klinikalla. Lopetuksen toimenpidemaksut ovat n.100-120 € ja lääkkeiden ja toimenpidetarvikkeiden osuus 50-70€ (hinnat verottomia) (Hiippala Saara ell 2013)

3.2 Teurastuksen jälkeen

Suurin osa lopetetuista hevosista haudataan erinäisten syiden takia maaperään. Hautaamisesta on annettu tiukat määräykset, joita tulee noudattaa. Moni hevosen omistaja ei halua teurastuttaa hevostaan, vaan lopettavat sen tai jotkut kuolevat vaan itsestään. Lääkitys estää hevosen teurastuksen, joten varmasti monen hevosen tie johtaa hautaan tämän takia.

Hevosten teurastukseen liittyy nykyäänkin vielä monia harhaluuloja. Moni hevonen voitaisiin teurastaa elintarvikkeeksi, samalla saataisiin kotomaista hevosen lihaa enemmän jalostukseen ja markkinoille. Arviolta 1000–1500 hevosta voitaisiin teurastaa haudattavista elintarvikkeeksi, jolloin hevosten teurastusmäärät kaksinkertaistuivat.

3.2.1 Hevosen hautaaminen

Hevosia voidaan haudata Suomessa koko maan alueella tietyin rajoituksin. Hautaamisen tulee tapahtua maa- ja metsätalousministeriön antamassa asetuksessa (1193/2011) siinä annettujen ohjeiden mukaisesti. Hyvä on myös ottaa huomioon oman kunnan ympäristö- ja jätehuoltomääräykset. Hevosen hautaamisesta ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle sekä maaperä ei saa saastua.

Monella hevosenomistajalla ei ole mahdollisuutta haudata hevostaan omalle maalle, joten tämä saattaa koitua monelle ongelmaksi ja helpompi laittaa hevonen kiertoon kuin lopettaa se asiallisesti. Hevosen hautaaminen tarvitsee aina maaomistajan luvan, jos ystäväpiirissä tämä on mahdollista niin sitä voi käyttää hyväksi.

Hevosten hautausmaat katsotaan ammattimaiseksi jätteen käsittelyksi ja se vaatii ympäristöluvan samalla tavalla kuin kaatopaikan pito. Hevosen hautaaminen pohjavesialueelle ja sen läheisyyteen on kielletty. Vedenottamon suoja-alueelle hautaaminen on myös kielletty, suoja-alue voi olla kohteesta riippuen 0,5 - 1000 ha suuruinen alue vedenottamon ympärillä. Alue on rajattu yleensä näkyvin opastemerkein. Omasta kunnasta saa myös tiedon vedenottamon suoja-alueen sijainnista.

Hautaaminen on kielletty alle 250 metriä omasta ja myös naapurin talousvesikaivosta. Vesistöön viettävään rinteeseen ei myös saa haudata eikä myös alueelle joka kynnetään tai kaivetaan hautaamisen jälkeen. Hautaaminen on tapahduttava yleensä metsäalueelle, jossa kaivanto saa olla rauhassa ylimääräiseltä liikenteeltä ja yleisöltä.

Raato tulee haudata vähintään metrin syvyyteen, että koko ruho on samassa syvyydessä. Kaivanto on peitettävä välittömästi ja tiivistettävä se mahdollisuuksien mukaan hyvin, ettei haitta- ja metsäneläimet pääse siihen käsiksi. Raato voidaan kalkita tai käsitellä desinfiointiaineella tautien tuhoamiseksi. Raatoa ei saa haudata maatumattomaan kääreeseen tai säkkiin. (Evira)

Hevosen voi toimittaa myös haudattavaksi kaatopaikalle, mutta siitä täytyy ennakkoon vastaanottavan yksikön kanssa erikseen. Vastaanottavien kaatopaikkojen tietoja kannattaa kysellä omasta kunnasta. Raato peitetään välittömästi sen saavuttua kaatopaikalle. Hevosen hautaaminen maksaa noin 130–200 €/t eli 500 kg hevosen maksu vaihtelee 65–100 € välillä. Kyyti raadolle täytyy hankia itse, koska kaikilla jäteyrittäjillä ei ole kapasiteettiä hoitaa raatoja kaatopaikalle.

Ammattimaisia hautausmaita hevosille on muutamia Suomessa. Niihin hevonen toimitetaan joko itse tai yhteistyöyrittäjien avustuksella. Hevosen hautauksen toimittaa yrityksen henkilökunta. Sinne voi ostaa haluamansa muistomerkin ja hoidon lemmikilleen, myös siellä voi käydä itse muistelemassa ja hoitamassa hautaa itse. Hautapaikka ja hautaus maksaa 10 vuoden sopimuksella noin 400 €.(Lemmikkilehto)

3.2.2 Raatojen hävittäminen polttolaitoksessa

Suomessa hevosen raatoja vastaanottaa Honkajoki Oy. Vuosittain menee noin 100 hevosta Honkajoki Oy:n käsiteltäväksi. Hevosten hävittämisen hinta on tällä hetkellä 200 euroa + alv 24 %, lisäksi tulee rahtikustannuksia keskimäärin noin 100 euroa. Raatojen keräily suorittaa Honkajoki Oy:n sopimusautoilijat, yleensä raadot kerätään muun raatokeräilyn yhteydessä.

Sivutuotteilla tarkoitetaan kuolleiden eläinten kokonaisia ruhoja tai ruhon osia tai muita eläinperäisiä tuotteita, joita ei ole tarkoitettu ihmisravinnoksi. Eläinperäisiä sivutuotteita syntyy pääasiassa lihantuotannosta teurastamoilla, lihanleikkaamoissa, lihajalostetehtailta sekä alkutuotannossa maatiloilla. Myös eläinperäiset ruokajätteet kuuluvat sivutuotelainsäädännön piiriin ja niiden käsittely on hoidettava asianmukaisella tavalla. (Evira)

Sivutuotteiden käsittelystä on määrätty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 sekä siihen liittyvässä toimeenpanoasetuksessa (EY) N:o 142/2011 sekä niin sanotussa TSE -asetuksessa (EY) N:o 999/2001. Lisäksi sivutuotteiden säilytystä, kuljetusta, käsittelyä ja lopputuotteiden käyttöä säätelevät lukuisat muut lait ja asetukset kuten elintarvikehygienia-asetus, rehu- ja lannoitelainsäädäntö, ympäristölainsäädäntö jne.

Sivutuotelainsäädännön tavoitteena on:

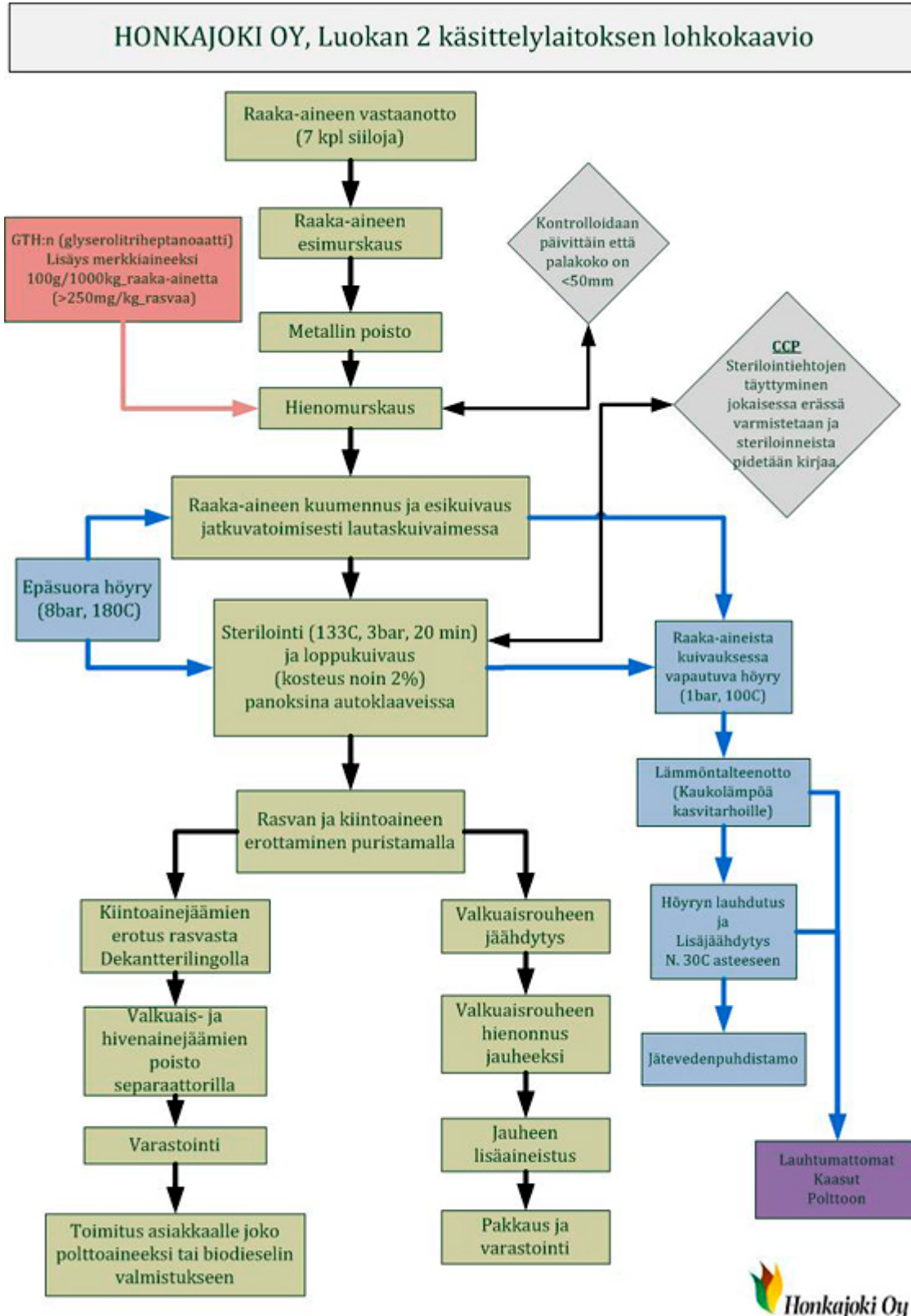
- Suojata eläinten ja ihmisten terveyttä sekä ympäristöä
- Mahdollistaa eläimistä saatavien sivutuotteiden turvallinen käyttö
- Varmistaa jäljitettävyyden läpi tuotantoketjun (Honkajoki Oy)

Hevonen kuuluu riskiluokkaan 2, joten sen hävittäminen tehdään kyseisen luokan vaatimusten mukaisesti.

Hevosten käsittely laitoksella

Hevonen toimitetaan keräilyn mukana laitokselle ja varastoidaan. Varastosta raato siirtyy esimurskaukseen, jossa raato murskataan koneellisesti pienemmiksi osiksi. Samalla suoritetaan aineksesta metallin poisto, jonka jälkeen puhdas massa siirtyy hienomurskaukseen. Tässä vaiheessa raato murskataan hienoksi massaksi, jotta raaka-aine saadaan kulkemaan prosessin läpi. Raaka-aine kuumennetaan ja esikuivataan lautaskuivaimessa epäsuoralla höyryllä noin 180 C. Kuumennuksen

jälkeen massa steriloidaan 3 bar:in ja 133 C tilassa 20 minuuttia, jonka jälkeen tehdään loppukuivaus noin 20 % kosteuteen erissä autoklaaveissa. Tämän jälkeen massa siirtyy rasvan ja kiintoaineen erottamiseen, joka tapahtuu puristamalla. Tästä syntyvät jakeet siirtyvät omille linjoilleen valkuaisrouheeksi ja öljyksi. Valkuaisrouhe jäädytetään ja hienonnetaan jauheeksi ja siihen lisätään tarvittavat lisäaineet käytön mukaisesti. Pakataan ja varastoidaan. Öljystä erotetaan vielä dekantterilingolla kiintoainejäämät pois, jonka jälkeen poistetaan separaattorilla valkuais- ja hivenainejäämät. Varastoidaan ja toimitetaan polttoaineeksi tai biodieselin valmistukseen. (kuvio 5)

Kuvio 5 Jätteen käsittely Honkajoen käsittelylaitoksella (Honkajoki Oy)

3.2.3 Tuhkaus

Suomessa hevosten tuhkauksia suorittaa yksi yritys Lemmikkilehto Mäntsälässä. Omistaja voi tuoda hevosensa tuhkattavaksi itse tai yritys noutaa hevosen esim. eläinklinikalta krematorioon. Yritys vastaanottaa eläimiä Mäntsälän ja Vihdin toimipaikoissa.

Hevosen tuhkaus maksaa 870 euroa ja pienempien ponien 6100–770 euroa. Hevoselle voi ostaa tuhkauurnan yrityksen mallistosta, joiden hinnat vaihtelevat koon mukaan 95–140 euron välillä. Urnaan voi ostaa myös muistolaatan hintaan 25–35 euroa. Halutessaan asiakas voi ostaa lemmikilleen hautapaikan yritykseltä, hautapaikka 10 vuodeksi maksaa 350–600 euroa. Hevosten hautausmaita on muutama Suomessa mm. Ystävänpuisto Kurikassa ja Lemmikkilehto Mäntsälässä. Hevosen tuhkaus tulee maksamaan matkakuluineen noin 1200–1500 euroa, jos hevosen lopettaa eläinlääkäri hintaa lisättävä vielä 150–200 euroa. (Lemmikkilehto)

3.2.4 Käyttö lemmikkieläinten ruoaksi

Osa hevosista päätyy lemmikkien ruuaksi, yleensä koirien aterioihin. Koirien omistajat ostavat hevosen yleensä 100–150 euron hintaan ja noutavat sen vietäväksi asianmukaisesti lopetettavaksi. Hevosen lopettaminen ja lihojen leikkuu maksavat 50-100 euroa. Hevosesta saadaan lihaa lemmikeille noin 60–70% hevosen elopainosta, koska myös pienemmät luut voidaan jauhaa tehokkaalla myllyllä jauhelihaksi ja saada nekin hyötykäyttöön. Moni ottaa terveistä hevosista parhaita paloja myös omaan ruokapöytään. Tämä vaihtoehto tulee hevosen omistajalle halvaksi, kun ei tarvitse huolehtia lopetuksesta eikä rahtikustannuksia tule.

Lemmikkieläinten ruuaksi menevien hevosten määrää ei ole tiedossa, mutta määrä lisääntynee koko ajan vuosittain. Hevosenlihasta koirille on tällä hetkellä pulaa. Useat koiranomistajat ostaisivat lihaa koiralleen, jos tietäisi mistä sitä saa. Moni lemmikki on tullut entistä allergisemmiksi teollisille ruuille, joten raakalihan käyttö maassamme on huimassa nousussa. Koirien allergioiden lisääntyminen johtuu myös osakseen niiden paremmasta tunnistamisesta ja tunnistuksen kehittymisestä. Monen allergian taustalla voin olla myös jokin sairaus, kun ongelmaa tutkitaan tarkemmin. Allergia käsite on hyvin laaja, se voi olla nopeasti tai hitaasti kehittyvä reaktio. Yleisempiä allergioita koirilla ovat erilaiset toistuvat iho-, silmä- ja korvatulehdukset sekä ruuansulatusongelmat. Allergioiden tutkiminen on yleensä monivaiheinen ja aikaa

vievää. Ruoka-aine allergioiden tutkiminen aloitetaan yleensä ensin muutaman viikon ruokintakokeilulla. Silloin koiran ruokinta muuttuu kokonaan, se ei saa mitään entisiä ruoka-aineita syödäkseen. Jos tämän kokeilun aikana koiran sairaus alkaa korjaantua, aloitetaan ruokaa lisätä epäiltyjä ruoka-aineita ja katsotaan miten vaikuttaa koiran terveyteen. Tällä tavalla saadaan poistettua allergisoivat ruoka-aineet koiran ruokavaliosta. (Saastamoinen ym.)

Tällä hetkellä vehnä ja naudan liha ovat yleisimmät ruoka-allergioita aiheuttavat ravintoaineet koirilla. Monet valmistajat ovat tehneet viljattomia koiranmuonia markkinoille ja myös erilaisten eksoottisten eläinten lihaa on tullut naudan tilalle. Hevosen lihavalmisteita on myös aloitettu käyttämään koirien teollisessa ruuan valmistuksessa.

Viime vuosina on lisääntynyt lemmikkien raakaruokinta eli barffaus. BARF tulee sanoista bones and raw food (luita ja raaka ruoka) sekä biologically appropriate raw food (biologisesti oikeaoppista raaka ruokaa). Tämä tarkoittaa paluuta koirien luonnonmukaiseen ruokintatapaan, tässä jäljitellään villieläinten ruokavaliota ja jätetään pois teollinen ravinto. Pääperiaate ruokinnassa on, että kaikki ruoka annetaan raakana. Kokonaisruokavaliota koostuu 60% lihaisista luista, 20% kasviksista ja loput 20 % raasta lihasta, kalasta ja sisäelimestä. Eri ruokintakerroilla ateria koostuu eri raaka-aineista, jotta koiran ruuansulatus käyttää aineosat ravinnosta tarkkaan. Raakaruokintaan ei kuulu säilöntä- ja väriaineet sekä vilja on myös poissuljettu tässä ruokintamuodossa. Raakaruokinnasta on moni koiranomistaja löytänyt ratkaisun lemmikkinsä allergia ja moniin muihin ongelmiin.(Barffi.net)

3.2.5 Haaskakäyttö

Haaskanpidolla tarkoitetaan toimintaa, jolla houkutellaan eläimiä ravinnon avulla kuvattavaksi, katseltavaksi ja metsästettäväksi. Haaskaa voidaan pitää myös ainoastaan eläinten ruokinta tarkoitukseen, yleensä petolinnuille.

Haaskanpitäjinä voivat toimia eläinten omistajat, luontokuvaajat, luontomatkailuyrittäjät sekä tutkijat. Haaskanpitoa säätelevät jätelaki, ympäristönsuojelulaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki, näiden tunteminen ja noudattaminen on edellytys haaskanpidolle.

Hevosta ja siitä saatavia sivutuotteita voidaan käyttää luonnon varaisten eläimien ruokintaan, mikäli niistä ei aiheudu terveyshaittaa, eläintautien leviämisen vaaraa eikä pilaannuta ympäristöään. Vastuu haaskasta ja sen laadusta sekä siihen päätyvistä sivutuotteista on käyttäjällä. He vastaavat, että haaskaan ei päädy ihmisten ja eläinten terveyttä vaarantavia aineksia ja sellaisia raatoja joita on lääkitty varoajan vaativilla lääkkeillä, joiden varoaika ei ole päättynyt.

Haaskanpito on kielletty kunnissa, joissa on karhun metsästys sallittua. Kunnan alueen kannanhoidollisten karhunpyynti lupien tultua käytetyksi, on haaskanpitoa jälleen sallittua. Haaskan pitäjän sekä valvojan viranomaisen on seurattava alueen kaatolupien käyttöä.

Ennen haaskanpidon aloittamista täytyy tehdä ilmoitus alueen kunnaneläinlääkärille toiminnan aloittamisesta. Ilmoitus voidaan tehdä kirjallisesti tai sähköisesti. Ilmoitus riittää, kun sen tekee kerran. Viranomaiset vievät tiedot haaskaruokintapaikkarekisteriin, joka on eläintenpitäjärekisterin yhteydessä. Muutoksista täytyy ilmoittaa 30 vuorokauden kuluessa tapahtumasta.

Jokaisesta tuotantoeläimestä peräisin olevaa ainesta vietäessä haaskaan on tehtävä käyttöilmoitus kunnan eläinlääkärille. Eläinlääkärin on pystyttävä tarkistamaan haaskan ainekset ennen niiden käyttöä. Eläinlääkärin on pidettävä luetteloa saamistaan ilmoituksista ja ilmoittaa niistä läänineläinlääkärille.

Haaskassa olevista eläimistä täytyy pitää kirjanpitoa. Siinä täytyy tulla ilmi eläinten lääkitys, varoajan päättymispäivä ja milloin eläin on kuollut tai lopetettu. Kirjanpito täytyy olla viranomaisten tarkistettavissa. Haaskamateriaali tulee säilyttää ja kuljettaa hygieenisissä ja tiiviissä astioissa, sekä jäädyttää materiaali pilaantumisen estämiseksi. (Evira)

4 KEINOJA TEURASTUKSEN LISÄÄMISEKSI JA HEVOSENLIHAN KÄYTÖN EDISTÄMISEKSI

Teuraskuljetushankeen toteutti Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto 5.5–4.11.2008 yhdessä Mikkelin- Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliiton sekä Suomen Hevostietokeskuksen kanssa.. Hankkeen tavoitteena oli parantaa hevosten loppusijoitusta Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueilla sekä parantaa alueiden teurastusmahdollisuuksia teuraskuljetuksilla. Tavoitteena oli myös vähentää käyttöön sopimattomien ja vanhojen hevosten kierrätys ja samalla vähentää alueen eläinsuojelullisten ongelmien syntymistä. Tavoitteena oli myös ollut vaikuttaa hevostietokeskuksen kannattavuuteen, tällöin saatiin teurastettujen tilalle uusia nuoria ja terveitä lupaavia hevosia.

Hevosomistajat ilmoittivat teurastettavat hevosensa hevosjalostusliittoon, joka hankki niille yhteiskyydin lähimpään teurastamoon. Palvelu oli ilmainen hevostenomistajille. Hankkeen aikana vietiin teurastettavaksi 141 hevosta, joka oli huomattavasti enemmän, kuin edellisinä vuosina.

Hankkeen toteutus onnistui ilman ongelmia ja vahinkoja. Yhteistyö toimijoiden välillä oli hyvää ja joustavaa. Hankkeen tuki auttoi mukana olleiden mielestä yli 100 hevosen kohdalla päätökseen lähettää hevonen teuraaksi. Teurastamoon viedyistä hevosista oli 94 ravihevosta ja 47 ratsu- tai harrastehevosta. Poistetuista hevosista 35 % oli yli 15-vuotiaita. Hevosista puolet tuli maatalousyrittäjiltä ja loput muilta talleilta.

Hankkeessa luotiin toimiva logistiikkaketju hevosten teuraskuljetuksiin, joka on helppo ja toimiva myös jatkossa mikäli teurashinta ja kuljetuskustannukset kohtaavat toisensa .Hanke sai erittäin paljon kiitosta hevostenomistajien taholta sekä antoi myönteistä kuvaa myös julkisuuteen. (Hevosten teuraskuljetushanke, nro 1904)

5 CASE PÄIVÄRINNE

Päivärinteen tila sijaitsee Pohjois-Savossa Keiteleellä, tilalla harjoitetaan pienimuotoista hevosenkasvatusta ja hevosvalmennusta. Tilalla on viisi noin 10-vuotiasta hevosta, jotka päätetään poistaa kerralla. Hevosten elopaino on noin 500 kg ja hevoset ovat terveitä, ei lääkintävaroaikoja sekä kaikki on asianmukaisesti rekisteröity.

Teurastus

Eka lähetetään teurastamoon, jonne lähdetään omalla autolla hevosta viemään. Lähin teurastamo sijaitsee Polvijärvellä Liha-aitta Oy, jonne tulee matkaa tallilta 202 kilometriä. Uusin teurastamo avataan hevosille Muhokselle Viskaaliin syksyllä 2013.

Nimi	Paikkakunta	Matka	Kulut
Paijan tilateurastamo	Urjala	356	178 €
Liha- REM	Kausala	354	177 €
Vainion teurastamo	Orimattila	337	169 €
Rönkä Oy	Kemi	337	169 €
Kiteen teurastamo	Puhos	294	147 €
Liha Hietanen	Sastamala	335	168 €
Sastamalan teurastamo	Sastamala	338	169 €
Tourun tilateurastamo	Lavia	352	176 €
Tuku- Turkis	Katajaranta	253	127 €
Liha-Aitta	Polvijärvi	202	101 €
Hahtolan tilateurastamo	Orismala	233	117 €
Vuorenmaa T:mi	Harjunpää	369	185 €
Muhoksen teurastamo	Muhos	228	114 €

Yhden hevosen vieminen teuraaksi ei kannata, koska yhden hevosen teurashinta on n. 80 €. Toisen hevosen saaminen kuljetettavaksi kattaa matkakustannukset, kun omaa aikaa ei lasketa mukaan.

Hevosen hautaaminen

Toka lopetetaan eläinlääkärin toimesta kotona ja haudataan omalle maalle viranomaisten ja säädösten mukaisesti. Kulut lopetus 160 € ja haudan kaivaminen ja peittäminen urakoitsijan toimesta 100 € yhteensä 260 €.

Toinen mahdollisuus toimittaa hevonen Iisalmen Peltolammen kaatopaikalle haudattavaksi. Eläinlääkärin toimesta tapahtuva lopetus 160 € ja kuljetus Iisalmeen 92 km maksaa 46 €, hevosenjättemaksu sekä hautauskulut 85 € yhteensä 291 €.

Hevosen tuhkaus

Kolomonen halutaan tuhkata ja laittaa muistournaan. Hevosten tuhkauksia hoitaa Suomessa Lemmikkilehto Oy Mäntsälässä. Lopetettu tai elävänä kuljettava hevonen viedään Lemmikkilehdon toimipisteeseen Mäntsälään omalle kustannuksella tai voidaan myös ostaa noutopalvelu. Hevonen voidaan lopettaa myös Mäntsälässä eläinlääkärin toimesta. Lopetus 160 €, kuljetus 360 km maksaa omalla kyydillä 180 € ja ostopalveluna 600 €, tuhkaus 870 € ja urna kotiinkuljetuksella 120 €. Hintaa kertyy palvelulle 1330–1750 €, jos haluaa ostaa urnalle hautapaikan paikanpäältä 10 vuodeksi sen saa 600 € lisähintaan sisältäen hautauksen ja puuristin muistolaattoineen.

Käsittely polttolaitoksessa

Nelonen lopetetaan tilalla ja lähetetään Lauhaluoman raatokeräilyn mukana Honkajoki Oy:n polttolaitokselle poltettavaksi. Lopetus maksaa 160€, kuljetus Lauhaluoman kyydillä 100 € sekä käsittely laitoksella 200 €. Tämän palvelun hinnaksi muodostuu 460 €.

Kotieläinten ruoaksi

Viitonen annetaan koirankasvattaja Rytköselle 100 € hintaan. Koiramies kuljettaa hevosen omalla kustannuksellaan pois ja teurastuttaa sen. Hän saa siitä lihaa koirilleen 190 kg a. 3€/kg ja luita 50 kg a. 2€/kg. Eli omistaja saa 100 € ja koiranomistaja 500 € arvosta lihaa lemmikeilleen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että neljän hevosen lopettaminen ja asiallinen jatkokäsittely tuottavat tappiota hevosenomistajalle. Ensimmäisen hevosen kohdalla tappio on n. 34 euroa, joten polttoainekulut eivät tule katetuksi.

Toisen hevosen hautaamisen kuluiksi tulevat noin 260-291 euroa. Kolmannen hevosen tuhkaaminen Mäntsälässä tulee maksamaan kuluineen 1330- 1750 euroa.

Neljännän hevosen käsittely Honkajoki Oy:n käsittelylaitoksessa maksaa 460 euroa.

Viidennestä hevosesta omistajaa saa 100 euroa, koska hänelle ei koidu muita lopettamiskustannuksia, jää hänelle rahaa hieman hevosesta.

6 PANTTIJÄRJESTELMÄT

Panttijärjestelmiä käytetään erilaisissa yhteyksissä, kuten esimerkiksi halutaan edistää kierrätystä ja säästää ympäristöä. Esimerkiksi juomapakkausten kierrätysjärjestelmän tavoitteena on pienentää hiilijalanjälkeä, säästää raaka-aineita ja energiaa ja vähentää kaatopaikkajätettä. Tässä on esitelty yleisimpiä Suomessa käytössä olevia panttijärjestelmiä. Niitä hyödynnetään soveltuvin osin hevospanttijärjestelmän ideoimisessa ja kehittämisessä

Autokierrätys

Suomessa lojuu satoja tuhansia autoja käyttämättöminä tai ajokunnottomina pihojen perillä, jotka voitaisiin hyödyntää. Liikenteessä liikkuu vielä paljon vanhoja ja ympäristölle haitallisia ajoneuvoja. Vuonna 2012 käynnissä ollut Kierrätysarvoa kampanja otti vastaan huonokuntoisia ajoneuvoja, josta sai rahanarvoisen arvosetelin. Arvosetelin sai käyttää uuden auton ostamiseen 500 € arvoisena tai 200 € edun käytetyn auton ostosta. Arvosetelit kävivät kaikkiin autoliikkeisiin.

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi on myös ehdottanut romutuskannustimella autokannan parantamista. Autontuojat ja Suomen Autokierrätys tukevat ajatusta ja ovat valmiita lähtemään mukaan rahoittamaan hanketta, jos valtio ottaa käyttöön romutuspalkkion. Valtion verokertymä tulisi olemaan suurempi kuin palkkioon käytettävä raha ja samalla alan työllisyys kohenisi. (Suomen Autokierrätys Oy)

Pullopantti

Suomessa pullojen- ja tölkkien kierrätyksestä vastaa Palpa Oy. Se hyväksyy kaikki pantteihin liittyvät yksityiskohdat kuten merkinnät ja hinnat. Pantillisia juomapakkauksia ovat tölkit, muovipullot sekä uudelleen täytettävät lasipullot. Juomapakkauksista uudelleen kierrätykseen palautuu yli 90 % pantin ansiosta. Vuonna 1952 luotiin lasisten juomapullojen kierrätysjärjestelmä. 1980-luvulla tuli nk. ekopullo, muovinen uudelleen täytettävä muovipullo. 1990-luvulla tulivat juomatölkit kierrätyksen ja pantin piiriin. Vuonna 2008 tulivat kierrätysmuovista tehdyt pullot, jotka syrjäyttivät lähes kokonaan lasiset pullot. Myös uudelleen täytettävien juomapullojen osuus on vähentynyt. (Palpa)

Aiv-liuos kannupantti

Viljelijän ostaessa säilöntäaineliuosta rehun tai viljan säilöntään, hän maksaa astiasta panttia. Pakkauskoot ovat 30 litran kannu ja 200 litran tynnyri. Palauttaessamme astian saamme takaisin osan maksamastamme pantista. Käytetyn astian käyttöikä on 5 vuotta. Tätä vanhempia astioita ei saisi enää käyttää, mutta vuoden 2014 alusta kauppaliikkeet ottavat kaikki vanhatkin astiat palautuksena. Pantin hinta on 30 litran kannussa 6 € ja palautus 2 € sekä 200 tynnyrin 28 € ja palautuspantti 12 €. Pantillisten astioiden käyttö on vähentynyt tilojen kasvaessa ja on siirrytty liuoskonttien käyttöön. Tilaliuos säiliöiden koot ovat 1000 litrasta ylöspäin ja niihin liuos toimitetaan irtotavarana säiliöautolla. (Farmit/Kemira)

7 HEVOSPANTTIJÄRJESTELMÄ

Hevospantin tarkoituksena on edistää Suomen hevosteurastusten lisääntymistä ja nuorten hevosten kiertonopeuden nopeuttamista. Pantin arvo voisi olla 200–500€ riippuen siitä, että minkälaisesta hevosesta on kyse. Suomenhevosten pantti voisi olla korkeampi kuin muiden hevosten. Pantin saisi kaikista hyväksytysti teurastetuista hevosista myös ulkomailta tuoduista, mutta kuitenkin suomalaisessa omistuksessa olevista. Panttia voi käyttää vain nuoren hevosen ostoon ja yhden hevosen ostoon voi käyttää vain yhden panttitositteen. Tositteita ei voi yhdistellä koko hevosen hinnan maksua varten. Hevosteurastusten lisääntyminen vähentää myös lihantuonnin tarvetta maahamme. Samalla kotimaisen hevosenlihan arvostus ja kiinnostus nousisi edelleen.

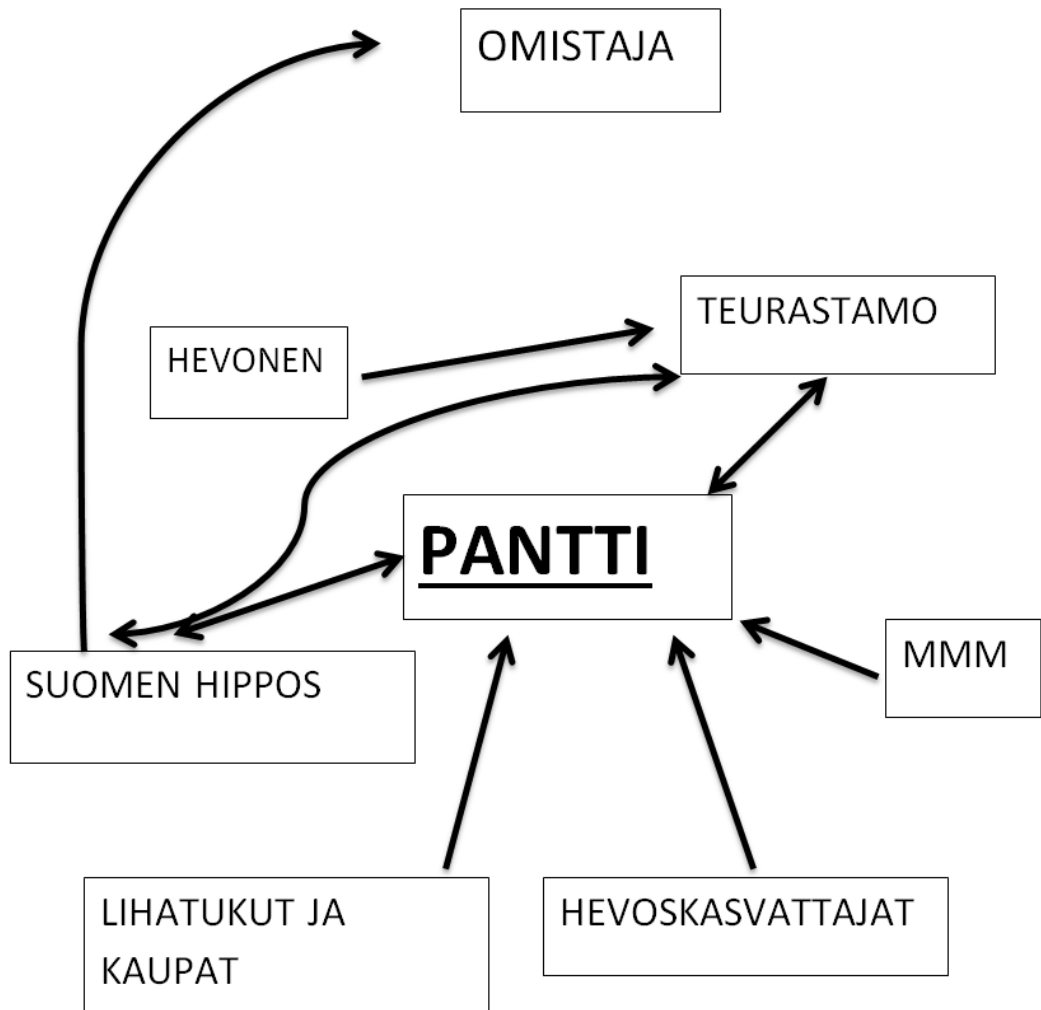
7.1 Hevospantti

Hevospantti toimisi hevosen omistajan toimitettua hevosensa asianmukaisesti hyväksytyyn teurastamoon, josta saisi korvauksen lihasta, samalla ottaen huomioon kuljetuskustannukset tai muun kyytijärjestelmän kustannukset. Teurastusasiakirjojen on oltava kunnossa hevosta teurastamoon vietäessä sekä hevosen terveyden elintarvikkeeksi hyväksytyllä tasolla.

Teurastamalla hevonen teurastetaan asianmukaisesti ja siitä otetaan näytteet laadun varmistamiseksi. Lihojen hyväksynnän tekee Eviran hyväksymä eläinlääkäri. Teurastamo ilmoittaa teurastustapahtuman Suomen Hippos ry:n tietokantaan, josta tieto kulkeutuu kaikkiin tarvittaviin rekistereihin. Hevosen poiston rekisteröinti on tärkeä tieto hevospanttiin rekisteriin. Tämä rekisteri täytyisi saada samanlaiseksi kuin nautapuolen rekisteri. Tällä hetkellä puuttuu hyvin paljon hevosten poistotietoja rekisteristä ja väärentää hevosten määrän arviointia maassamme.

Teurastustapahtuman rekisteröidyttä asianmukaisesti järjestelmään, järjestelmän ylläpitäjä lähettää hevosen omistajalle tiedon poistosta sekä panttimaksu tositteen. Tällä tositteella hevosen omistaja hankkii itselleen uuden nuoren varsan, alle 2-vuotiaan suomenhevosen tai alle 1-vuotiaan lämminverisen Suomessa syntyneen ja rekisteröidyn hevosen. Varsan hinnasta vähennetään panttitositteen osoittama määrä, jonka summan hevospanttijärjestelmä hakee panttijärjestelmän haltijalta. Tällöin ostaja saa itselleen uuden terveen varsan, jota alkaa kasvattaa omiin tarkoituksiinsa.

Hevosen myyjä saa varsansa helpommin ja nopeammin myytyä eteenpäin, jolloin hänelle vapautuu lisätilaa kasvattaa hevosia.

Kuvio 6 hevospanttijärjestelmästä

7.2 Hevosrekisteröintipantti

Osana panttijärjestelmää voisi olla hevosrekisteröintipantti. Varsan rekisteröinnin yhteydessä kasvattaja maksaisi *rekisteripantin*, jonka hän lisäisi varsan hintaan. Hevosen aikanaan kuoltua, sen omistaja toimittaisi rekisteripassin takaisin Suomen Hippokseen, saisi kyseisen pantin takaisin. Samalla saataisiin rekisterit ajantasaisiksi heti hevosen poistuttua, kuten nautapuolella on jo toimittua pitkän aikaa. Lihan osittainen hylkääminen ei saa johtaa pantin maksuun, koska se on hevoskohtainen hevonen/pantti.

7.3 Esimerkkejä hevospantin käytöstä

Esimerkkitapauksessa hevosen vienti lähimpään teurastamoon maksaa 101 € ja hevosen lihasta saatava korvaus on 81 €, joten yhden hevosen vienti ei ole kannattavaa. Toisen hevosen mukaan saanti antaa pienen kulukorvauksen, muttei vielä korvausta menetetyille työajalle.

Panttijärjestelmä antaisi pantin muodossa 500 € ja lihana 81 €, niin jäisi hieman korvausta myös työajalle. Saatu summa voidaan käyttää uuden hevosen ostamiseen. Panttijärjestelmällä voitaisiin myös säädellä hevosten tuloa teuraaksi. Kesän aikana hevosten teurastusmäärien ollessa alhaisempi muuhun vuoteen nähden, voitaisiin pantin arvoa nostaa. Tällöin saataisiin teurastettavien hevosten teurastusmäärät ja kauppojen lihantoimitukset tasaisesti ympärivuoden. Myös useamman hevosen laittaminen yhtä aikaa teurastettavaksi voisi nostaa pantin arvoa.

Uuden hevosen ostossa käytetään saatu *panttiosite*. Uuden varsan hinnan ollessa 5 000 €, myyjä myy varsan 4 500 € ja lunastaa 500 € panttijärjestelmän haltijalta.

Panttijärjestelmän avulla hevosen myyjä saisi varsansa nopeammin kaupaksi ja hänelle ei syntyisi lisäkustannuksia varsan ylläpidosta. Varsan ylläpito maksaa vieroituksen jälkeen noin 300 €/kuukausi. Varsan opetuksen aloittamisen jälkeen ylläpito nousee valmennusmaksujen suuruiseksi eli noin 700–900 €/kuukausi. Joten varsan nopea myyminen heti vieroituksen jälkeen on kannattavin tapa saada paras taloudellinen tulos.

KUVA 3. Panttijärjestelmällä voidaan lisätä varsakauppaa.

7.4 Hevospantin kustannukset

Panttijärjestelmä tuo myös samalla lisää kustannuksia hevoskasvatukseen. Pantin kustannukset tulisi saada järkevästi jaettua eri toimijoiden kesken. Hevosten teurastuksesta ja hevosten myynnistä pantin ansiosta hyötysi moni eri taho. Mukana pantin kustannuksissa voisivat olla teurastamot, Hippos, hevoskasvattajat, lihatukut ja -myyjät. Lisäksi osuus hevestaloustaloudesta voitaisiin ohjata järjestelmään.

7.5 Toimijoiden eri roolit

Teurastamon tehtävänä on suorittaa hevosten teurastus asianmukaisesti ja lakeja noudattaen, hävittää teurasjätteet asianmukaisesti, ilmoittaa rekisterinpitäjälle teurastustapahtuma hevosen rekisteristä poistoa varten ja myydä lihat eteenpäin tukuille, kaupoille sekä yksityisasiakkaille. Panttijärjestelmän ansiosta teurastamot saisivat enemmän hevosia teurastukseen, samalla teurastukseen kohdistuvat kulut jakautuisivat isommalle jalostusmäärälle ja teurastuksen hinta laskisi.

Lihatukut ja kauppa jatkojalostavat liha asiakkaiden toivomaan muotoon: palvaus, makkarat, säilykkeet ja kokoliha. Ne myyvät lihat asiakkaille: mm. ravintolat ja

kauppaliikkeet. Järjestelmän tuomat hyödyt tukuille ja kauppiaille olisivat enemmän lihaa markkinoille ja lihaa voisi toimittaa asiakkaille säännöllisesti.

Suomen Hippos ry toimisi hevosrekisterin- ja panttijärjestelmän – ylläpitäjänä. Ylläpitää panttijärjestelmän rahaliikennettä ja seurantaa. Valtion pitäisi tukea panttijärjestelmää hevostalouuskertymästä saaduilla rahoilla ja siirtää EU-tulotukien käyttämättömiä rahavirtoja panttijärjestelmän käytettäväksi.

Vuoden 2012 tulotuet hevostalouteen olivat 2,1 M€ ja vuoden 2013 tuet 1,6 M€ eli vähennystä noin 0,5 M€. Tällä erotuksella maksettaisiin panttijärjestelmän kuluja hyvin paljon. Samalla valtio saisi lisää verotuloja ja työllisyys nousisi.

Hevoskasvattajien rooli olisi saada panttijärjestelmä näkyviin ja samalla nostaa hevoskasvatuksen laatua ja jalostusta. Mukana olevien kasvattajien varsoille voitaisiin maksaa lisähintaa teurastuksen yhteydessä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA PÄÄTÄNTÖ

Hevospanttijärjestelmän tarkoitus on nopeuttaa nuorten hevosten kasvatusta ja samalla vähentää vanhojen ja käyttöön sopimattomien hevosten määrää. Järjestelmässä omistaja laittaa hevosensa teurastettavaksi hyväksytyyn teurastamoon. Teurastuksen tapahduttua teurastamo lähettää pantinhoitajalle tiedot teurastuksesta ja poistosta. Pantinhoitaja kirjaan tapahtumat ja lähettää panttitositteen omistajalle, joka voi käyttää tositteen ostaessaan uuden nuoren hevosen itselleen. Pantin rahoittajana toimisivat erilaiset hevosiin liittyvät tahot, joiden tarkoitus on hyötyä lisääntyneestä hevosen lihasta markkinoilla sekä kasvattajien ja kasvatusjärjestöjen hyödyt nopeutuneessa varsojen myynissä ja markkinoinnissa. Järjestelmän ansiosta maahamme tuotavan ulkomaisen hevosenlihan tarve vähenisi, koska samalla saataisiin enemmän elintarvikkeeksi kelpaavaa lihaa oman maan tuotannosta. Hevosenlihan kysyntä ja kiinnostus on noussut maassamme viime vuonna esiintyneen lihakohun jälkeen. Kotimaisen lihan tuotanto ei pystynyt vastaamaan lihan kovaan kysyntään. Etenkin hevosen arvo-osat ovat olleet erittäin kysytyjä ja niiden hinta on noussut. Hevosen jauheliha on myös tullut monen perheen ruokapöytiin erilaisina liharuokina.

Työn tavoitteena oli selvittää hevosten teurastusta ja siihen liittyviä seikkoja. Maassamme on tällä hetkellä 13 teurastamo, jotka ottavat vastaan hevosia. Monet näistä on pientoimijoita alalla, mutta kapasiteettia olisi nostaa teurastusmääriä yli 50 %. Teurastamot sijoittuvat pääosin Etelä-Suomeen, joten kuljetusmatkat tulevat pitkiksi. Uusin teurastamo avattiin vuoden 2013 lopulla Muhokselle, joka helpottaa Pohjois-Suomen hevosten teurastuksia. Myös monien pienteurastamojen yhteyteen ollaan suunnittelemassa hevosten vastaanottoa teurastusta varten suuren kysynnän vuoksi. Tällä tavoin saataisiin hevosten viimeinen matka lyhyemmäksi ja samalla enemmän lihaa markkinoille.

Muutama kuljetusyrittäjä on alkanut järjestämään säännöllisiä teuraskuljetuksia hevosille. Eläinvälitys Karhu ajaa viikoittain hevosia Viskaalin ja Vainion teurastamoihin, tällä tavoin on saatu hevosten kuljetus helpommaksi, matkat lyhyemmiksi ja edullisemmaksi hevosenomistajille.

Valitettavasti monen hevosen teurastus estyy sen lääkitsemisen takia ja nämä hevoset joudutaan hautaamaan tai muuten hävittämään elintarvikkeeksi kelpaamattomana. Pitkien matkojen, heikon hinnan ja edellä mainittujen seikkojen takia on myös hevosten lopetus lemmikkieläinten ruokintaan lisääntynyt. Tuore liha

on edullista ruokaa lemmikkieläimille, jos pystyy itse huolehtimaan teurastuksen ja lihojen talteenoton.

Uutisoinnissa on myös epäilty, että Suomesta olisi viety hevosia ulkomaille teurastettavaksi paremman hinnan toivossa. Suomesta poistuu vuosittain pysyvästi noin 150- 200 hevosta ulkomaille. Pääasialliset siirtymät ovat ratsu- ja ravihevosia sekä siitoseläimiä, joten nämä siirtyvät jatkamaan uraansa ulkomaille.

Hevospanttijärjestelmän organisointi vaatii kovaa työtä Suomessa, että se saataisiin toimimaan ja palvelemaan hevostalouttamme. Järjestelmän rahoitus ja organisaatio ovat suuria kulmakiviä järjestelmässä. Rahoitus vaatii monen toimijan mukaantuloa, jotta se saataisiin toimimaan. Rahoitus on suurin ongelma tässä järjestelmässä, mistä saadaan tarvittavat rahat järjestelmään ja sen ylläpitoon. Juuri nyt maamme hevostalouden tukia ollaan alentamassa ja samalla uudistettu kasvattajapalkintojen jakaminen tulee voimaan vuoden 2015 alusta.

Panttijärjestelmä vaatii järjestelmän alkuun saattamisen ja sopivan organisaation luomisen, sekä hyvät yhteydet teurastamoiden ja muiden tahojen välille. Tällä hetkellä hevosten teurastusten osalta on hevoskenttä vielä hieman hajallaan. Nyt täytyisi koko hevosväen ottaa osaa hevosten oikea aikaiseen teurastukseen, jolloin samalla saataisiin hevosiin liittyviä eläinsuojelu tapauksia vähentymään. Käyttöön sopimattomien hevosten eteenpäin kierrättäminen täytyy saada loppumaan. Monelle hevosen jopa ilmaiseksi saaneelle tulee yllätyksenä, miten paljon kuitenkin hevosen pito tulee maksamaan ja sitten hevonen hylätään jonnekin tai yritetään sysätä vastuu jollekin muulle.

Laatimani panttijärjestelmän pohjalta olisi hyvä alkaa viedä eteenpäin järjestelmää, jolla voisi olla maamme hevoskasvatukseen edistämiseen annettavaa. Samalla saataisiin kotimaisen hevosenlihan arvostusta, menekkiä ja tuotantoa kohotettua. Hevosenlihan hintaa tulisi nostaa tuntuvasti auttamaan teurastusten lisääntymistä ja tuonnin vähenemisen tarvetta.

LÄHTEET

Alerni. L. Hevosurheilulehti 1.3.2013

Barffi.net. Tampere. [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: <http://www.barffi.net/barf/>

Elintarviketieto.Helsinki.Elintarviketalous 2013.Suomen Gallup Elintarviketieto Oy. [Viitattu 17.4.2014]

Elintarviketieto 2013. Helsinki TilastokeskusTike [Viitattu 17.4.2014]. Saatavissa: <http://www.maataloustilastot.fi/alueittainen-lihantuotanto>

Elintarvikkeiden koostumustietopankki. Helsinki. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos

Fineli. [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: <http://www.fineli.fi/>

Evira. Hevosten lääkitysopas. Helsinki. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: [file:///C:/Users/Kari/Downloads/-www-webapps-webapp_evira_5-data-products-1384263168283_eviran_ohje_15509_2_fi%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Kari/Downloads/-www-webapps-webapp_evira_5-data-products-1384263168283_eviran_ohje_15509_2_fi%20(1).pdf)

Evira. Hevoset 2013. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [viitattu 17.4.2014]. Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/kuolleet+elaimet/tuotantoelaimet/hevoset>

Evira. Kuolleet eläimet. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.[Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/kuolleet+elaimet/huutaaminen/>

Evira. Sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa eli haaskakäyttö. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/kuolleet+elaimet/haaskakaytto>

Hevostalous lukuina 2013. Helsinki: Suomen Hippos ry. [viitattu 17.4.2014]. Saatavissa: http://www.hippos.fi/files/8773/Hevostalous_lukuina_2013_web.pdf

Hiippala.S 2013 . Haastattelu. Eläinlääkäri Keitele

Honkajoki Oy. Honkajoki Saatavissa[Viitattu 17.4.2014] <http://www.honkajokioy.fi/>

Horsemeat: EU imports and exports data. Datablog. The Gurdian. [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa: <http://www.guardian.co.uk/uk/datablog/interactive/2013/feb/15/europe-trade-horsemeat-map-interactive>
Ijäs.T, Leino.P & Åkerström.A,2001 Lihankäyttöopas. Helsinki, Otava

Jätelaki. 646/2011. FinnleX. [Viitattu 17.4.2014]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646>

Kansalliset kotieläintuet, 2014 Hakuohjeet.Seinäjoki. Maaseutuvirasto Mavi [Viitattu 17.4.2014]

Lemmikkilehto Oy. Mäntsälä [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa.
<http://www.lemmikkilehto.fi/>

Lihamaisteri Oy Savonlinna [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa
<http://www.lihamaisteri.net/>

Maankäyttö- ja rakennuslaki..1999/132. Finlex. [Viitattu 17.4.2014]
 Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä.
 EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO. Euroopan unionin virallinen lehti L 303. [viitattu
 17.4.2014]. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0001:0030:FI:PDF>

Paija.S Pajjan Tilateurastamo

Pakkaukset ja irtotoimitukset. Helsinki. Kemira Oyj [Viitattu 17.4.1014]
 Saatavissa: <http://www.farmit.net/pakkaukset-ja-irtotoimitukset>

Reini. M,Reinin Liha

Saastamoinen.M, 2005, Koiran ruokinta ja hoito, Tieto tuottamaan 111
 Selvitys eri vaihtoehtoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi. Helsinki 2007.
 Maa- ja metsätalousministeriö [Viitattu 17.4.2014]

Suomen Autokierrätys Oy: Helsinki [Viitattu 17.4.2014] Saatavissa
<http://autokierratys.fi/>

Suomen Palautuspakkaus Oy Palpa. Helsinki <http://www.palpa.fi/>

Tike.Maataloustilastot 2014. Lihantuotanto kuukausittain 1990-2014. Helsinki
 Tilastokeskus Tike.[Viitattu 17.4.2014]
 Saatavissa: <http://www.maataloustilastot.fi/tilasto/2026>

Tolonen,P.Maaningan Kotiteurastus 2013

Tunnusluvut 2013. Helsinki: Suomen Hippos ry. [viitattu 17.4.2014].
 Saatavissa: http://www.hippos.fi/files/8773/Hevostalous_lukuina_2013_web.pdf

Tunnusluvut 2013.Helsinki. Suomen Hippos ry. [Viitattu 17.4.2014].
 Saatavissa: http://www.hippos.fi/files/9102/Tunnusluvut_2013_.pdf

Valkola.K. Honkajoki Oy

Ympäristönsuojelulaki. 2000/86 Finlex. [Viitattu 17.4.2014]
 Saatavissa : <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000086>

LIITTEET

Liite

1

Elintarvikeketjua koskevat tiedot alkuperätilalta teurastamoon

(alkuperätilalla tarkoitetaan tässä lomakkeessa tilaa, jolta hevonen lähetetään teurastamoon)

1. Asiakirjan numero/viitenumero (teurastamo täyttää)

2. Hevosen alkuperätilan yhteystiedot

3. Teurastamon yhteystiedot

4. Hevosen nimi ja rekisterinumero

5. Sellaisten tautien, jotka voivat vaikuttaa lihan turvallisuuteen, esiintyminen alkuperätilalla viimeisen vuoden aikana:

Tauti: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

6. Tilanne hevosen alkuperätilalla tai alueen hevosten terveystilanne:

Voimassa olevat, eläintautilain (55/1980) nojalla annetut rajoittavat määräykset: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

7. Muut seikat, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti lähetettävistä hevosista saatavien elintarvikkeiden turvallisuuteen, tai joiden perusteella voi epäillä tautia tilalla: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

8. Hevosien terveydentila:

Alkuperätilalla havaitut poikkeamat lähetettävän hevosien terveydessä ja kunnossa tietojen toimittamisen

ajankohtana: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

9. Hevosien lääkintä varoajallisilla lääkkeillä viimeisen kuuden kuukauden aikana:

Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____

Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____

Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____

Hevosella on ollut useampia lääkityksiä kuuden kuukauden aikana, tiedot liitteenä olevassa kopiassa hevosien

lääkekirjanpidosta

Ei ilmoitettavia tietoja

10. Hevoselle ei ole annettu varoajallista rehua viimeisten kolmen kuukauden aikana.

Varoajallisen rehun antaminen ei automaattisesti estä teurastusta. Jos hevoselle on annettu varoajallista rehua,

tulee siitä ilmoittaa nimi, valmistaja, varoaika sekä käytön lopettamisajankohta tämän lomakkeen liitteenä.

11. Tiedot ja tutkimustulokset alkuperätilalla hevosista otetuista seuraavista näytteistä:

a) taudinaiheuttajien toteamiseksi viimeisen kolmen kuukauden aikana otetut näytteet silloin, kun löydökset

voivat vaikuttaa hevosesta saatavien elintarvikkeiden turvallisuuteen.

Taudinaiheuttaja ja tutkimustulos (todettu/ei todettu):

Ei ilmoitettavia tietoja

b) kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisen tai lihantarkastuksen yhteydessä viimeisen vuoden

aikana otetut näytteet silloin, kun tutkimuksissa todetaan vierasta ainetta yli maa- ja metsätalousministeriön

vierasaineasetuksessa 1/EEO/2007 sallitun määrän.

Todettu vieras aine:

Ei ilmoitettavia tietoja

12. Alkuperätilan muissa hevosissa todetut lihantarkastuslöydöt viimeisen vuoden aikana:

Alkuperätilan muissa hevosissa todetut lihantarkastuslöydökset, jotka ovat samasta syystä aiheuttaneet useita

koko ruhon tai osaruhon hylkäyksiä samassa teurastuserässä taikka toistuvia koko ruhon tai osaruhon hylkäyksiä

eri teuraserissä:

Ei ilmoitettavia tietoja

13. Sen eläinlääkärin nimi ja yhteystiedot, jonka palveluja alkuperätilalla tavallisesti käytetään:

14. Lisätiedot

15. Allekirjoitus

16. Päiväys

Liite 2

HEVOSTEURASTAMOT

Hahtolan Kotiteurastamo
 Seljantie 61, 61550 Orismala
 puh. 06 - 472 5132, 050 511 3519
teurastamo.hahtola@netikka.fi

Liha REM Oy
 Kymenrannantie 106, 47400 Kausala
 puh. 0400 - 655 440
www.liharem.net

Rönkä Oy
 Mahlatie 7, 94200 Kemi
 puh. 020 775 6470
www.ronka.fi

Koivikon Opetusteurastamo
 Koivikontie 8, 82430 Puhos
 puh. 013 - 428 580, 050 - 536 9977
koivikon@opetusteurastamo.fi

Tmi Kontiolahden Tukuturkis
 Heikkilän tilateurastamo
 Heikkiläntie 6, 81120 Katajaranta
 puh. 040 751 6930

Tourun tilateurastamo
 Touruntie 27, 38600 Lavia
 puh. 02 - 557 6163

Viskaalin teurastamo
 Viskaalinti 54, 91500 Muhos
 puh.0400-251 127

Vainion Teurastamo Oy
 Orivillentie 11, 16300 Orimattila
 puh. 010 229 1020
hannu.vainio@vainionteurastamo.fi
www.vainionteurastamo.fi

Polvijärven liha-aitta
 Kinahmontie 31, 83700 Polvijärvi
 puh. 013 - 633 121
www.liha-aitta.com

T:mi Jarmo Vuorenmaa
 Kullaantie 414, 28260 Harjunpää
 puh. 02 - 539 0822

Liha Hietanen Oy
 Pääkkösentie 59, 38200 Sastamala
 puh. 03 - 514 1533
www.lihahietanen.fi

Sastamalan Teurastamo Oy
 Mäkelänkatu 1, 38250 Sastamala
 puh. 03 - 513 0121, 040 - 748 2633

Paijan Tilateurastamo
 Saarikontie 141, 31700 Urjala as
 puh. 03 - 546 2462
info@paijantilateurastamo.net

Liite 3 Lääkkeet joista tehtävä merkintä hevosasiakirjaan

6 Kuukauden teuras varoaika	Sarake1
Lääke	Vaikuttava-aine
Adcortyl 10 mg/ml	Triamsinoloniastonidi
E-Z-Paste	Bariumsulfaatti
Friieso-Gent	Gentamysiini
Genta 100mg/ml	Gentamysiini
Gentagin 85mg/ml	Gentamysiini
Genta-Kel 50mg/ml	Gentamysiini
Kavmos	Asepromatsiini
Kenacort 20mg/ml	Triamsinoloniastonidi
Lederspan 20mg/ml	Triamsinoloniastonidi
Motilium tabl.	Domperidoni
Myolaxin	Guaifenesiini
Optimmune silmävoide	Sylosporiini
Peritol tabl.	Syproheptadiini
Pitressin inj.	Vasopressiini
Plegicil inj. Ja tabl.	Asepromatsiini
Polymyxin B inj.	Polymyksiini B
Ranimex tabl.	Ranitidiini
Sedalin Gel	Asepromatsiini
Sevoflo inh.	Sevofluraani
Ulseguard	Ranitidiini
Zantac tabl.	Ranitidiini

Pysyvä teurastuskielto	Sarake1
Lääke	Vaikuttava-aine
Anticholicum 2mg	Fygostigmiini
Cartrophen vet. 100mg/ml	Natriumpentosaani
Flagyl tabl.	Metronidotsoli
Halothane	Halotaani
Oftan Akvakol silmätipat	Kloramfenikoli
Oftan Chora silmävoide	Kloramfenikoli
Oftan Dexa Cholora silmätipat, voide	Kloramfenikoli, deksametasoni
Oftan Kloramfenikol silmätipat	Kloramfenikoli
Permax tabl.	Pergolidimesylaatti
Pergolid tabl.	Pergolidimesylaatti
Ponstan Forte tabl.	Mefenaamihappo
Prascend tabl.	Pergolidimesylaatti
Triflumann	Trifluridiini
Trikozol tabl.	Metronidatsoli

Liite 4

Tuoteselosteet Liha litti

Kyrönmakkara

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), stabilointiaine E450, happamuudensäätöaine E300, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Kyrsä erikois suomilenkki

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), maustepippuri, valkopippuri, stabilointiaine E450, happamuudensäätöaine E300, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Laukkatee

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (sipuli, valkosipuli, pippurisek., sinappijauhe, korianteri), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Volttauslenkki

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (valkopippuri, sipuli, korianteri, inkivääri, muskottipähkinä), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Kauravoima ryynäri jossa on kauraryyni

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, kaurasuurimo, suola (1,7%), mausteet (sipuli, pippuriseos, sinappijauho), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

PorlaminJuustoHepo

Suomalainen hevosen- ja sianliha, emmentaledam, vesi, suola (1,8%), E450, E300, E316, E250, mausteet (paprika, chili, muskotti). Lihapitoisuus 70%.

Hiittigrilli

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (mustapippuri, paprika, korianteri, valkosipuli, jalopeno, inkivääri), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Laukkagrilli

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (sipuli, valkosipuli, pippurisek., sinappijauhe, korianteri), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Juustoinen uunimakkara

Suomalainen hevosen- ja sianliha, emmentaledam, vesi, suola (1,8%), E450, E300, E316, E250, mausteet (paprika, chili, muskotti). Lihapitoisuus 70%.

Ihaan hyvänakki

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (valkopippuri, sipuli, paprika, maustepippuri, tomaattijauhe), stabilointiaine E450, hapettumisenestoaine E300, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Ihaan chilinakkis

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (chili, valkopippuri, sipuli, paprika, maustepippuri, tomaattijauhe), stabilointiaine E450, hapettumisenestoaine E300, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Ihaan pippurunakki

Suomalainen hevosen- ja sianliha, vesi, suola (1,7%), mausteet (valko- ja mustapippuri, sipuli, paprika, maustepippuri, tomaattijauhe), stabilointiaine E450, hapettumisenestoaine E300, säilöntäaine E250. Lihapitoisuus 80%.

Villimetukka

Suomalainen hevosenliha, silava, suola (4,7%), glukoosi, sipuli, musta-, rose-, viher-, cayennepippuri, persilja, säilöntäaine E250, hapettumisenestoaine E300.

Kylmäsavuhepo

Suomalainen hevosenpaisti, hapettumisenestoaine E301, säilöntäaine E251, suolapitoisuus n. 3,8%.

Hepolämminsavu

Suomalainen hevosenliha, suola (2,2%), stabilointiaineet E451 ja E452, happamuudensäätöaine E316, säilöntäaine E250.

Hevosenpaisti täyslihasäilyke

Suomalainen hevosenliha (84%), sika (16%), vesi, suola (n.1,4%), stabilointiaine E450, maitovalkuainen, aromivahvenne E621, hapettumisenestoaine E300, luontaiset aromiaineet, mausteet, säilöntäaine E250. Rasva n.5%.

Hevosen sisä- ja ulkofilee pihvit

Liite 5

Hevostallin omavalvonnassa kuvaus ja alkutuotannon toimijan kirjanpito (Suomen Hippos)

ALKUTUOTANNON TOIMIJA

Nimi / Yritys / Tallin nimi: Osoite:

OMAVALVONTA *Omavalvonnasta vastaava henkilö: Omavalvonnassa tarkoitus:*

Tallin omavalvonnassa avulla pyritään varmistamaan hevosten hoidon ja ruokinnan korkea laatu. Omavalvonnassa avulla varmistetaan mahdollisesti myöhemmin teurastettavaksi toimitettavien hevosten lihan elintarvikehygieeninen laatu.

1. Tallin puhtaana pito

Karsinat siivotaan ja kuivutetaan päivittäin. Heinien ja muiden rehujen säilytystilat pidetään puhtaina eikä rehuvarastossa säilytetä ylimääräisiä tavaroita. Hevosten juoma- ja ruoka-astioiden puhtausta tarkastetaan päivittäin ja ne pestään tarvittaessa. Koko talli pestään ja desinfioidaan vähintään kerran vuodessa ja lisäksi tarvittaessa.

2. Laitteiden ja kuljetusvälineiden puhtaana pito

Hevoskuljetusauto siivotaan jokaisen käyttökerran jälkeen. Hevoskuljetusauto pestään ja desinfioidaan tarvittaessa. Rehukärryt pestään säännöllisesti.

3. Hevosten puhtaanapito

Hevoset harjataan päivittäin ja pestään tarvittaessa.

4. Rehun ja veden aistinvaraisen laadun valvonta

Talliin tulevan heinän laatu tarkastetaan heinäkuorman saapuessa. Talliin otetaan vastaan vain vihreää, pölytöntä, hyväntuoksuista heinää, jossa ei ole hometta tai muita epäpuhtauksia. Heinän laatu arvioidaan aistinvaraisesti. Kaura tulee sopimustuottajalta pussitettuna. Jokainen kauraerä tarkastetaan aistinvaraisesti erän saapuessa ja vain hyvälaatuinen kaura otetaan vastaan. Talliin tulee vesi kunnan verkostosta.

5. Jyrsijöiden ja muiden haittaeläinten torjunta

Rehut säilytetään tiloissa, joihin pääsy on linnuilta ja jyrsijöiltä mahdollisimman hyvin estetty. Tallissa ja tallirakennuksen lähistöllä on rotanmyrkkylaatioita, jotka on suojattu siten, etteivät muut eläimet tai ihmiset pääse myrkyä kanssa kosketuksiin. Kärpästen torjumiseksi karsinat puhdistetaan lannasta päivittäin ja talli pidetään siistinä.

6. Jätteiden käsittely

Tallissa on roska-astiat, jotka tyhjenetään niiden täytyessä isompaan ulkona olevaan koontisäiliöön. Koontisäiliö tyhjenetään jätteenkuljetusfirman toimesta kerran viikossa. Lanta kuljetetaan kottikärryillä erilliseen lantalaan ja lantala tyhjenetään aina tarvittaessa.

7. Elintarvikeeturvallisuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi tehtävät toimet uuden hevosen saapuessa talliin

Uuden hevosen saapuessa talliin selvitetään missä tallissa hevonen on aiemmin asunut ja hevosten yleinen terveystilanne siellä. Erityisesti selvitetään onko lähtötallin hevosissa esiintynyt tarttuvia tauteja. Uuden hevosen saapuessa talliin on sillä aina mukana hevospassi ja lääkityskirjanpidon tiedot vähintään kuuden viimeisen kuukauden ajalta.

8. Eläinlääkkeiden, kasvinsuojeluaineiden, lannoitteiden ja muiden vaarallisten kemikaalien käyttö ja säilytys

Tallissa ei käytetä eikä säilytetä kasvinsuojeluaineita eikä lannoitteita. Hyönteismyrkyt ja haittaeläinten torjunta-aineet säilytetään lukitussa tilassa hevosten ulottumattomissa. Eläinlääkkeet säilytetään lukittavassa lääkekaapissa ja niitä käytetään eläinlääkärin ohjeen

mukaisesti. Kaikista hevosten lääkityksistä tehdään merkintä hevoskohtaiseen lääkityskirjanpitoon. Vanhentuneet eläinlääkkeet toimitetaan apteekkiin hävitettäväksi.

9. Tallityöntekijöiden perehdyttäminen elintarvikehygieniaan ja tartuntatautien torjuntaan

Omaavalvonnasta vastaava henkilö käy läpi kerran vuodessa omaavalvonnan kuvauksen kaikkien työntekijöiden kanssa. Omaavalvonnan kuvaus käydään läpi lisäksi uusien työntekijöiden kanssa heti työsuhteen aluksi. Tartuntatautien torjumiseksi tallilla on työntekijöiden käytössä ”Hevosen tarttavat hengitystiesairaudet -opas”, jossa on yksityiskohtaiset ohjeet tarttuvien tautien vastustamiseksi.

KIRJANPITO

Tallissa pidetään kirjaa seuraavista asioista:

Hevosten lääkitys

Hevostenlääkityksistä pidetään hevoskohtaista kirjanpitoa. Lääkityskirjanpidosta ilmenee lääkityn hevosen nimi, lääkkeen antopäivämäärä, lääkkeen nimi ja määrä, lääkkeen teurasvaroaika sekä lääkkeen myyjän nimi. Kaikki hevoselle annetut lääkitykset, myös loishäädöt ja rokotukset, kirjataan ylös.

Rehut

Hevosille syötetyistä rehuista pidetään kirjaa. Rehukirjanpidosta ilmenee tallille toimitettujen rehujen nimi, valmistaja, toimituspäivämäärä ja toimittaja. Käytännössä rehukirjanpitoa kannattaa pitää säilyttämällä ostettujen rehujen kuitit ja merkitsemällä ylös tallissa käytetyt itse tuotetut rehut.

Hevosten terveys

Eläinlääkärin hevosille tekemät taudinmääritykset, jotka voivat vaikuttaa lihan elintarvikehygieeniseen laatuun kirjataan ylös (esim. hevosessa todettu salmonellatartunta). Hevosille tehdyt eläinlääkinnälliset hoidot ja hevosista otetut näytteet tuloksineen kirjataan ylös. Käytännössä hevosten terveyteen liittyvä kirjanpito koostuu eläinlääkäriltä saaduista hoitoselvityksistä ja hevosista otettujen näytteiden laboratoriotuloksista. Nämä tiedot voidaan kerätä samaan paikkaan kuin hevosten lääkitystiedot.

Tallin hevoset

Uuden hevosen tullessa talliin kirjataan ylös hevosen nimi, saapumispäivämäärä ja paikka, josta hevonen tuli. Muut tarvittavat tiedot löytyvät hevosen passista. Hevosen lähtiessä tallista kirjataan ylös hevosen nimi, lähtöpäivämäärä ja määränpää (esim. uusi talli tai teurastamo).

Lihantarkastuslöydökset

Jos tallista teurastettavaksi lähteneistä hevosista löytyy lihantarkastuksessa muutoksia, jotka johtavat koko ruhon tai tiettyjen ruhon osien hylkäämiseen tulee näistä lihantarkastuslöydöksistä pitää kirjaa. Käytännössä mapitetaan teurastamolta saatu tieto hevosen lihantarkastuslöydöksistä ja tämä tieto annetaan teurastamolle seuraavia hevosia teurastettavaksi vietäessä.

Kasvinsuojeluaineet

Jos tilalla käytetään kasvinsuojeluaineita tai biosideja kirjataan niiden määrä ja käyttöpäivämäärä ylös.